

Oost EN West

LANDDAG

der Koninklijke Vereeniging
Oost en West

op Zaterdag 27 September a.s.

Voor nadere bijzonderheden, zie blz. 12

*Luitenant-Generaal S. H. Spoor. Zijn
legers brengen vrede, recht en vrijheid*

40e jaargang no. 18 - 12 September 1947

Losse
nummers

30 cts

S-I-D

Stichting Indische Documenten

Officieel Orgaan
der
Koninklijke Vereeniging

OOST en WEST

Beschermheer
Z. K. H. Prins Bernhard der Nederlanden

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West“ streeft er naar bij het Nederlandse Volk kennis te kweken van en belangstelling te vergroten in de Gewesten overzee. Zij geeft een veertiendaags orgaan uit, onder redactie van het dagelijks bestuur waarin artikelen worden opgenomen die actuele vraagstukken de overzeese gewesten betreffende, behandelen.

Redactie en administratie: Dr. Kuypersstraat 5,
's-Gravenhage, Tel. 115936, Giro 14574.

Uitgave Three Castles, Vondelstraat 11d, A'dam,
Tel. 81909

Drukker: Schefferdrukkerij, Dordrecht.

Abonnementen kunnen op ieder tijdstip ingaan en eindigen op de laatste dag van het kalenderjaar. Indien een abonnement niet is opgezegd 14 dagen vóór het einde van het kalenderjaar, wordt het geacht stilzwijgend te zijn verlengd. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden aan de administratie der Vereeniging dr. Kuypersstraat no. 5 te 's-Gravenhage. De contributie bedraagt f 6.— per jaar, waarbij het abonnementsgeld voor het officieel orgaan „Oost en West“ is inbegrepen. Donateurs minimum f 10.— per jaar.

Advertenties: Alle gegevens worden op aanvraag gaarne verstrekt door de Uitgeverij, Vondelstraat 11d, te Amsterdam, telefoon 81909

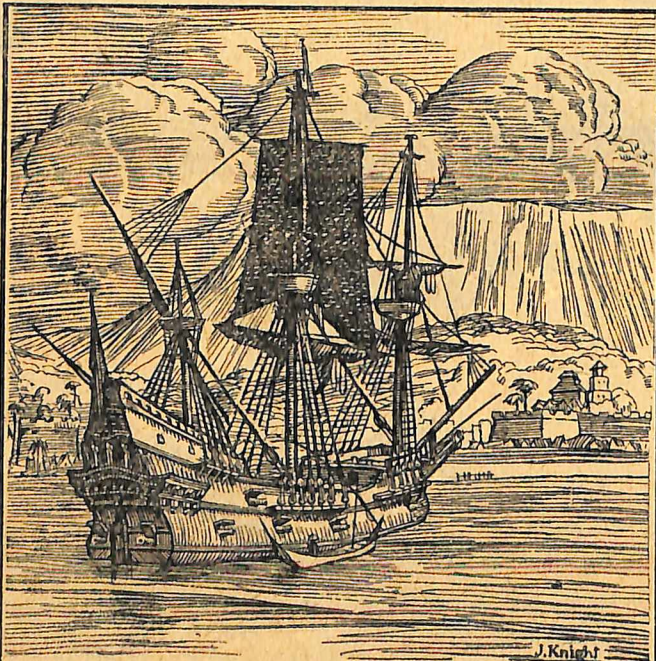
UIT DE INHOUD:

	pag.
Verknoeide aarde	3
Soldaat Amat bleef trouw	4
Episoden der bevrijding	5
Langs Java's Noordkust	6
Storm over Pengalengan	7
Het leven in Makassar	8
Het wantrouwen wijkt	9
Indisch Allerlei	10
Het Verre Oosten	13
Kroniek van Curaçao	14
Suriname (De economische opbouw)	16
Boeken over Indië	17
Vereenigingsnieuws	18

**AH HEEFT
DE LEKKERSTE
KAAS!**

VET AH VOLVET AH

ALBERT HEIJN
HOFLEVERANCIER

TOEN IN 1602 DE SCHEPEN VAN DE O.-I. COMPAGNIE DEN grondslag legden voor de kolonisatie van Indië en daardoor rijkdom en macht aan het moederland brachten, was Bols reeds een sedert jaren bestaande firma. Hoewel wij het niet in de geschiedenis vermeld vinden, kunnen wij als zeker aannemen, dat, waar ook de ijzeren korels zich op hun hooge houten schepen waagden, zij altijd en overal de kleine vaatjes Bols aan boord hadden. Sindsdien is de schoonheid der prachtige houten zeilschepen verloren gegaan, maar Bols genever en likeuren zijn steeds een bekoring gebleven voor hen, die iets bijzonders weten te waarderen, want in een glas Bols tintelt DE GEEST VAN VELE GENERATIES.

BOLS

VERKNOEIDE AARDE

Zo het mogelijk was, een land door leugens, afbraak en terreur te besturen, men zou de Republiek Indonesia snel welkom moeten heten als onafhankelijke mogendheid. Wat hare veranderende regeringen onder den onveranderlijken president tot dusverre hebben getoond, is dat het kleine gezelschap hetwelk zich met hulp van terreurbenden als „regering” der Republiek weet te handhaven, over talenten beschikt, die op het stuk van leugenpropaganda wijlen Goebbels beschaamd zouden hebben gemaakt. Voorts heeft zij lieden, wier terroristische methoden die van Himmler overtreffen.

Enig ander vermogen is op gans het gebied der Republiek op Java en Sumatra niet te vinden. Men kan noch organiseren, noch opbouwen, noch besturen. Men kan alleen valse leuzen propageren. Men kan de jeugd ophitsen. Men kan zich geld verschaffen door het te drukken. Zó slecht te drukken, dat alle imitaties beter zijn. Men kan zich goederen verschaffen, door die te stelen. En men kan zich een zekere aanhang verschaffen door een systeem van knevelarij en onderdrukking, dat stelselmatig de gruwelijkste geweldpleging als middel bezigt.

Dwang, knevelarij, roof en diefstal, corruptie, afpersing. Brandstichting, verwoesting en moord. Dat is het beeld der Republiek Indonesia in September 1947.

Dit is de harde waarheid.

Hier moet wel worden vastgelegd, dat niet wij alleen dit somber beeld der werkelijkheid tonen. Dit ware voor velen in den lande niet voldoende. Gij ziet, zouden zij zeggen, dit nieuwe Indië met de donkere kijker van het vooroordeel en met de zwarte bril van de reactie. Doch zo is het niet. Het beeld naar waarheid van de Republiek wordt thans *niet* alleen getekend door de oppositie, het ware gelaat der Republiek wordt thans *niet* langer alleen herkend door hen die sinds September 1945 het regeringsbeleid hebben bestreden. De afschuwelijke realiteit wordt thans door dr. H. J. van Mook, door de Indische regering en door de Indische regerings-voorlichtings-dienst beschreven in feller kleuren en elke beschrijving eindigt met een vernietigend vonnis.

Zo heeft op 26 Augustus de Indische Regerings Voorlichtings-dienst een „overzicht” der situatie gepubliceerd, waarin kras en duidelijk gezegd werd, dat in Indië alleen dan nog iets goeds mogelijk is, indien aan de terreur der Republiek een einde wordt gemaakt. Zo heeft dr. van Mook op 4 September voor de National Broadcasting Corporation — het grootste Amerikaanse netwerk van radio-zenders! — een grote rede gehouden. Zij werd een scherp en onweerlegbaar requisitoir tegen de Republiek!

Onderdrukking van ontevredenheid door terreur; hongersnood in vele gebieden, terwijl alleen de jongens met geweren en de leiders der partijen ruim voedsel en kleren krijgen; ministeries van steeds slechter kwaliteit; buiten de „toeristenplaatsen” geen spoor van staatsbestuur, justitie of handel; lijsten met de namen van deugdelijke ambtenaren, ten dode opgeschreven; smokkel van producten, die enkele leiders verrijkte, maar het land met honderden miljoenen verarmde — dit alles trok in dr. van Mook's rede als een afschuwelijke cavalcade voorbij. Een trieste optocht van feiten. Een demonstratie

met één doel: de wereld te overtuigen, dat een einde *moet* gemaakt worden aan een republikeinse „regering”, die zo haar land en haar volk in de ondergang drijft.

Het is voor bepaalde kringen in Nederland, die steeds de tegenstelling scherpten tussen de progressiviteit en de koloniale reactie een moeilijke periode. Die progressieve kringen bleven steeds verzekeren, dat dr. van Mook en zijn niet minder progressieve adviseurs zeker tot zaken zouden komen met Sjahrir en de Republiek. Wie dat niet geloofde, deugde niet. Wie niet medejubelde over het geduld, het vernuft en de schone idealen van dr. van Mook en zijn omgeving, behoorde tot een „overleefd verleden”, tot het geslacht der „onderdrukkers” en der „overheersers”. Kortom: dat was de „koloniale reactie” in haar ergste vorm...

En ziet: thans is het niet die „koloniale reactie in haar meest brute vorm”, welke aan deze Republiek een einde wil maken, maar thans is het die zelfde dr. van Mook met dezelfde kring van progressieve adviseurs, die zeggen: naar Djocja. Thans weten dr. van Mook zelf, en alle directeuren van departementen, en alle adviseurs in gewone en in buitengewone dienst maar één oplossing: *niet* opnieuw praten met deze leiding van deze Republiek en *wel* de wereld overtuigen, dat wij, geheel Java en Sumatra bezettend, de volken van die eilanden verlossen uit de greep ener alles-vernietigende terreur.

Er is voor ons geen reden op dit moment de nadruk te leggen op het feit, dat *door de oppositie* anderhalf jaar achtereenvolgend hetzelfde is gezegd, wat dr. van Mook en zijn omgeving thans zo hartstochtelijk betogen. Wij kunnen op dit oogenblik met een simpele vastlegging van dit feit volstaan.

Want op dit oogenblik is zelfs dit cardinale feit — dat de oppositie door de realiteit op verschrikkelijke wijze in het

Beslissende besprekingen: ambassadeur Van Kleffens (midden) in gesprek met onze medestander Joseph Nisot van België (links) en onze tegenstander Gromyko van Sowjet-Rusland (rechts). Men weet intussen, dat de in de Veiligheidsraad gebleken kwade trouw en onkunde van bepaalde woordvoerders slechts geëvenaard wordt door die, welke in de kring van enkele Nederlandse partijen tot uiting komen.

gelijk is gesteld, dat alle fouten, waarop de oppositie wees, ook fouten zijn gebleken en dat alle voorspellingen van heil- loze mislukking ener politiek, die een verzoening zocht met wat onverzorgbaar bleek, bewaarheid zijn — op dit ogenblik is zelfs dit cardinale feit niet het belangrijkste. Wij moeten het alleen maar goed onthouden.

Waar het *thans* op aankomt, is de redding van Indië. Indien dr. van Mook er in slaagt om, na zijn verhelderende uiteen- zettingen voor de Nederlandse regering, ook in de Verenigde Staten meer begrip te wekken en een beter inzicht te vestigen, kan aan hem en aan zijn adviseurs, die samen de Indische regering vormen, metterdaad de taak worden toevertrouwd door de voltooiing onzer positionele actie op Java en Sumatra althans het ergste onheil nog af te wenden. Hij-zelf, zijn raad- gevers, zijn regering, zomede de eenstemmige publieke opinie in Indië zien daartoe slechts één middel: de vernietiging van deze „Republiek“.

In Indië is het oordeel terzake eenstemmig. Niet alleen de Indische regering, niet alleen vrijwel de gehele ambtelijke en particuliere Nederlandse samenleving in Indië, niet alleen de Chinezen en de Indonesiërs in de bevrijde gebieden op Java en Sumatra, maar ook de Indonesische regeringen van geheel Indië daarbuiten, stemmen terzake volkomen overeen.

In Nederland is een dergelijke eenstemmigheid helaas niet te verwachten. Te velen worden hier misleid; te weinigen — zelfs in dit beslissend tijdsgewricht! — stellen partijbelang bij het algemeen belang achter; te sterk is hier voor velen de greep van een illusionisme, waarvan de dwangvoorstellingen de realiteit trotseren.

Maar Indië wacht. Daar hebben de terroristen van de Repu- blik de tactiek der verschroeiende aarde willen toepassen. Zij hebben vele suikerfabrieken, vele huizen, hele stadswijken vernield; zij hebben ondernemingen vernietigd; zij hebben bruggen en havens en spoorlijnen beschadigd. Zij hebben weliswaar aan Nederlanders en Chinezen voor tientallen mil- lioenen guldens schade toegebracht, doch zij hebben bovendien vele welvaartsbronnen der eigen bevolking geliquideerd. En zij gaan daarmee voort. Brandend, rovend, moordend en plunderend. Wat zij overhouden is: verknoeiende aarde.

En wanneer dr. van Mook en de Nederlandse regering, wier verantwoordelijkheid terzake onafwijsbaar is, er niet in slagen ondanks moeilijkheden in eigen land en elders, zeer spoedige de enig-juiste politiek te volgen, zal er van Indië, niet van Java en Sumatra alleen doch van geheel Indië, door revolutie en wanbestuur en chaos eerlang weinig anders over zijn dan dit: verknoeiende aarde.

SOLDAAT AMAT BLEEF TROUW

In een radiorede te Bandoeng werd een episode verteld, die zó typerend is voor de WERKELIJKE gezindheid van het niet-opgehitste deel der inheemse bevolking, dat wij het verhaal hier laten volgen. Het verhaal over de soldaat die wij Amat zullen noemen.

De boei, de gevangenis, troffen wij aan in een der door de V. Brigade tijdens haar zo succesvolle positionele actie bevrijd klein stadje aan een grote rivier, ergens in Midden-Java. Zij was leeg, maar vertoonde de onmiskenbare sporen, tot voor kort tjokvol te zijn geweest.

Dezelfde dag nog maakten wij kennis met een man, die er gevangen had gezeten. Deze man kwam zich bij ons melden, melden als militair; hij bleek een oud-strijder van 1942, een gewezen soldaat van het KNIL.

Op de 8e Maart van het zoeven genoemde jaar, de dies ater der capitulatie, was ook voor deze Indonesiër veel, wat voorheen onwrikbaar scheen, ineengestort, maar één houvast was temidden van alle materiële en morele ruïnes recht overeind blijven staan: de trouw aan zijn soldatenplicht, zijn geloof in de terugkeer van de Tentara Karadjaja.

Thans was het zover, nu klonk ook voor hem, na vijf jaren van wachten, weer het appel-signaal. En zo meldde hij zich present: soldaat Die-en-Die van dat-en-dat Bataljon, indertijd gelegen Daar-en-Daar. Hij deed dit zonder enige ophef, als of het vanzelf sprak al droeg zijn lichaam de sporen van ontbering en mishandeling.

Soldaat Amat had namelijk geweigerd zich bij een der legers of benden van de Republiek aan te sluiten. Dreigementen, noch insinuaties noch intimidaties bleken doeltreffend, om hem tot een Republikein te maken.

Toen werd het wenselijk geacht hem te arresteren. Van Kemerdekaan gesproken.

Een aanleiding was spoedig gevonden. Op zekere avond klonk er in de kampong, waar hij woonde met zijn vrouw en twee kinderen, een pistoolschot. Hoewel er in zijn huis geen spoor van enig vuurwapen te bekennen viel, stelde de Repu- blikeinse politie vast, dat hij en niemand anders dit schot had gelost. Waarom en waarop deed verder niets ter zake. De Republikeinse Landrechter veroordeelde hem vervolgens, eveneens zonder zweem van bewijs, tot tien maanden gevangenisstraf. Zo kwam deze onschuldige in de boei terecht. Zijn vrouw, onverzorgd achtergebleven, was genoodzaakt, met de kinderen heul te zoeken bij haar ouders, in een stad verder

Oostwaarts gelegen, momenteel nog niet door ons bevrijd. Daar wonen en wachten zij nog, vandaag de dag, deze drie.

Maandenlang heeft deze zonder enige geldige rechtsgrond van zijn vrijheid beroofde Indonesiër in de gevangenis moeten doorbrengen. En welk een gevangenis. Het aantreden van de gevangenen, geheel volgens de Japanse methode, ging bijna steeds met slaag gepaard: elk foutje, bij het richten gemaakt, werd met de stok gecorrigeerd. Het dag- rantsoen bestond uit drie maal drie lepeltjes rijst, 's middags met een stukje tempé en 's avonds met een scheutje sajoer, water was de enige drank. De kleding begon en eindigde met een broek of wat daarvoor moest doorgaan. De ligging was als volgt: twee man op één matje. Want de boei werd, ondanks geregelde afvoer van lijken, steeds voller; de politie kreeg namelijk een premie voor elke arrestant en aangezien, zoals bekend, de lagere Republikeinse ambtenaren een gadji ontvin- gen, waarmee zij in het algemeen gesproken zonder het zoeken van bijverdiensten niet rond konden komen, valt de rest te raden. Tenslotte bedroeg het aantal gevangenen ongeveer 700, voor het merendeel bedelaars.

Toen de stem uit de boei deze bijzonderheden vertelde, moest ik onwillekeurig terugdenken aan een artikel van zekere journalist, die op uitnodiging van Djokja indertijd, nog niet zo heel lang geleden, een rondreis door de Republiek heeft ge- maakt en aan de reeks constructieve tendenzen, die hij op- merkte, of liever meende op te merken ook het feit toevoegde, dat men ginds geen bedelaars zag.

In dit onhygiënisch huishouden, waar schraalhans keuken- meester was, zou de dokter druk werk hebben gehad, maar er was geen dokter; het medisch personeel of hoe men het noe- men wil, werd domweg gerecruiteerd uit de gevangenen zelf. Bijna dagelijks waren er sterfgevallen. „Als jullie niet ge- komen waren”, aldus besloot de stem uit de boei, „zou het ook spoedig mijn beurt zijn geweest“.

De droge hoest, die telkens zijn relaas onderbrak, zei ge- noeg en de arts, die hem de volgende dag onderzocht, schudde bedenkelijk z'n hoofd. Misschien zijn wij voor hem trouwe wapenbroeder, loyale Rijksgenoot, toch nog te laat gekomen....

Tot zover deze woordvoerder van miljoenen, die veel ge- leden hebben. Voor velen van hen heeft onze jongste politio- nele actie na meer dan vijf jaren van ellende eindelijk uit- komst gebracht. Anderen verkeren nog altijd in nood, leven nog steeds onder miserabele omstandigheden. Moge spoedig het ogenblik aanbreken, waarop ook zij de vrede zullen smaken, gebaseerd op Kemerdekaan en Kemanoesiaan, niet als holle leuze, maar als volle realiteit!

EPISODEN DER BEVRIJDING

Opdat men in Nederland goed onthoude, in welke geest de bevrijding van grote delen van Java en Sumatra is geschied, laten wij hier enkele korte indrukken volgen uit de Indische soldatenkrant, die „Wapenbroeders” heet. Men merke vooral dit op: stuk voor stuk en allen te samen gevoelen deze duizenden jonge Nederlanders zich niet „veroveraars”, doch zij voelen zich wat zij zijn: de bevrijders der bevolking.

Naar de Wijnkoopsbaai

„In de nacht vertrokken wij. Na twee uur is het licht en nu kunnen we de omgeving beter onderscheiden. De opkomende zon zet alles in diep gulden gloed; de wazig grijze dampen trekken traag langs de hellingen omhoog. Het is hier geducht koud. Daf de stemming echter ondanks dat goed is, bewijst het opschrift van de derde carrier: „Kleumen maar, hardstikke-lekker”.

De bevolking begroet onze wagens enthousiast. Echter niet met omhooggestoken duim, maar nog op de Mohammedaanse manier met de hand zijdelings tegen het voorhoofd. Ergens in de diepte bruijst een grote kali, de Tjitjatik. Hier ligt de grote waterkrachtcentrale bij het dorpje Oebroeg. De bevolking lijdt hier gebrek, te oofdelen naar het uiterlijk en de gretige manier, waarop overgebleven voedsel wordt aangepakt. Vernielingen kunnen we niet constateren.

Vanaf Tjiboenoeng tot de Wijnkoopsbaai zijn drie grote bruggen. De eerste twee en kleinste bruggen van de drie, vielen ons door de blitz-opmars volkomen gaaf in handen. De Laskjars vluchtten na enkele schoten.

Bij de derde brug waren zij blijkbaar gewaarschuwd, zodat ze direct aanstalten maakten de brug te vernielen. Aan de ene kant zat de springlading er reeds onder en de planken werden aan de andere zijde weggebroken om de ontploffingsmiddelen aan te brengen, toen de eerste Nederlandse wagen verscheen. Er werd een serie schoten gelost, terwijl de commandant meteen de brug opreed.

De brugvernielers vluchtten ogenblikkelijk over de bergen. Ter elfder ure had men deze grote hangbrug bereikt.

Achter de heuvels stijgen dikke rookwolken op, het werk van de Laskjars. Ze steken de boel in brand als revanche op de heel gebleven brug.

Banjoewangi bevrijd

De bevolking van Bali wist zich beschermd tegen infiltraties van benden uit Oost-Java. Maandenlang hebben onze soldaten op de dunbevolkte, onherbergzame Westkust van Bali op wacht gestaan, om te voorkomen dat gewapende eenheden van de republiek hier rust en veiligheid kwamen verstoren. Men kan de reactie raden bij onze Ambonezen, Menadonezen en Soendanezen toen hun medegedeeld werd, dat thans een eind was gekomen aan het tergende wachtkloppen en zou worden overgegaan tot de politionele actie, teneinde rust en orde te herstellen en eindelijk te komen tot een uitvoering van Linggadjati. Zij hebben zich uitstekend gehouden, de eenheden van het K.N.I.L. uit Oost-Indonesië, die tezamen met de mariniers het werk opknaptten in Oost-Java.

In het havenkwartier van Banjoewangi stootte een peloton van ons plotseling op een 100 man Akri. Na een kort vuurgevecht waarbij aan de vijand enige verliezen werden toegebracht, gaf de troep zich over. Aan onze zijde geen verliezen. En zo gaat het ongeveer altijd, als er sprake is van tegenstand, in deze eerste dagen althans.

Een sergeant van het K.N.I.L. nadert een brug. Hij ziet 30 meter touw en aan een eind daarvan een vent; natuurlijk gunt hij zich geen tijd, uit te vinden wat er aan het andere

eind zit. Zijn Sten spreekt... maar... gelijktijdig trekt de tegenstander. Het was bijna het einde voor beiden.

Maar het geluk was met onze sergeant. Het touw... brak. De vliegtuigbom wordt onschadelijk gemaakt. Onze troepen trokken de brug over.

Een Auster-vliegtuig voert verkenningen uit. Het komt in moeilijkheden. Het is reeds donker. Noodlanding bij een suikerfabriek. Onze troepen zijn daar reeds lang gepasseerd.

Met alle documenten en vitale onderdelen van zijn toestel begeeft de piloot zich naar Banjoewangi, nadat... hij een bevolkingswacht bij zijn Auster heeft geplaatst en zich een aantal gidsen heeft aangemeten, uit een zeer ruim aanbod. Later teruggekomen vindt hij zijn machine keurig terug, onder dezelfde bewakers, die, aangevuld door een paar honderd vrijwilligers, een startbaan aanleggen, waarlangs de Auster enkele uren later weer het luchtruim kiest.

Zo haten de Oost-Javanen de Nederlanders.

Het eilandje Bindalang

Ver buiten de Westkust van Sumatra liggen de kleine eilanden. Naar die, welke bewoond zijn trokken onze troepen.

Zo scheepte een brigade zich te Emmahaven in en even later zetten een landingscraaf en een loodsboot full speed koers naar het eilandje Bindalang.

We treffen het met het weer, want soms kan het hier wel eens spoken. We naderen het eilandje Bindalang, waar de gevangen Niassers, waaronder vrouwen en kinderen, zich moeten ophouden. Het is half vier geworden; wanneer wij enkele honderden meters voor het eiland de motoren stopzetten. Met kijkers zoeken wij het eiland af. Het is overal rustig.

De landingscraaf passeert ons aan stuurboordzijde. De landing zal beginnen... Dan springen de eerste soldaten vanaf de landingscraaf in het heldere water, dat tot hun knieën komt.

Ze verdwijnen in het geboomte en vol spanning luisteren wij. Ondertussen zijn ook wij aan land gegaan. Langs de Zuidzijde komt reeds een patrouille terug. Achter een groep bomen moeten de mensen zich bevinden. Wij gaan er heen en onderweg ontmoeten wij al enkele Indonesiërs, slechts in gescheurde en versleten goenizakken gekleed. De scabies ligt hun op de huid, die slechts rond de lendenen bedekt wordt door een stuk goenizak. Zij zijn niet bang; 'n sigaret heeft hen vertrouwd gemaakt en alle vrees, zo die bestaan mocht hebben, weggenomen. Ik loop door, want achter het geboomte zie ik een open ruimte, waar enkele hutjes staan. Voor een hut zitten enkele vrouwen in lompen gekleed. Slechts één vrouw draagt een sarong en een kabaja die samengebonden wordt door een broche en als ik goed kijk, zie ik dat dit een halfgulden stukje is. De beeltenis van onze Koningin is op dit eiland aanwezig. De vrouwen en kinderen staren ons zwijgend aan. Het is hemeltergend hoe deze mensen op dat kleine eiland leven. Het vee in Nederland is beter gehuisvest. Het zijn Niassers, die voor het republikeinse geweld gevluht zijn en langzaam maar zeker verwilderen. Ze hebben vroeger in Emmahaven gewoond in goede houten huizen, waarop ze trots waren. Er werd geld verdiend en ze leefden gelukkig. Tot ze verdreven werden door dat geweld, dat zoveel ellende en armoede over deze eens zo welvarende streek heeft uitgestort.

„Hoe lang zijn jullie reeds hier?” vraag ik, doch zij weten het niet. Ze zijn de tijd zoekgeraakt. Het is immers steeds

Om te onthouden: Ook in Cheribon werd door onze troepen een Duitser aangetroffen. Hij vervulde zowel onder de Japanners als onder de Republiek het Ambt van directeur der Gevangenis... Thans heeft hij daar de directeurswoning voor een cel verwisseld.

hetzelfde.... Dag en nacht.... en.... maan na maan.... Zo gaan weken in maanden en maanden worden jaren....

„Jawohl, ich bin Deutscher“

Tenslotte een incident in de opmars in Oost-Java. Sitoebondo bood geen grote verrassingen. In niet geheel perfect Engels stond er op een hotel te lezen: „To those, who respects our freedom: Welcome“. En ergens op een muur voorspelden Sitoebondonezen, dat ze tot de laatste druppel bloed zouden vechten. Waarvan we niet veel hebben bemerkt. Een TRI-soldaat poogde zich in zijn schilderhuisje te verstoppen. Na zijn geweer te hebben afgegeven, mocht de totaal verbouwde uniformdrager weer huistoe.

Voorbij Sitoebondo zagen we bij een spoorbrug hoofden uitsteken boven loopgraven, die zich in de omliggende heuvel bevonden. We reden rustig door en enig vuur, dat ons vervolgens in de rug werd nagezonden, toen de colonne reeds

LANGS JAVA'S NOORDKUST

Van officiële zijde wordt het volgende gemeld: Wij zijn thans in de gelegenheid enkele sociaal-economische aspecten uit het Cheribonse nader te belichten. Om de noodzakelijke economische activiteit te kunnen ontplooiën moet de bevolking weer aan de slag. Om dit te bevorderen werd in de stad Cheribon het minimumloon voor ongeschoolde arbeiders vastgesteld op f 1.— per dag. Dit loon wordt uitbetaald, voor f 0.50 in Ned-Indisch geld en voor de andere helft in de vorm van een voedselpakket, dat omvat: 450 gram rijst, 100 gram suiker in de 6 dagen of 16 gram per dag, 50 gram zout in de 6 dagen of 8 gram per dag en 20 sigaretten. De distributie van het voedselpakket loopt via de werkgevers.

Op 28 Juli werd met deze distributieregeling een aanvang gemaakt. De volgende dag bleken 3664 loontrekkers onder de nieuwe regeling te vallen. Op die dag werkte het havenbedrijf met ongeveer 1000 werklieden en de BAT met 400 arbeiders om het bedrijf voor de productie in gereedheid te brengen. De leiding van laatstgenoemd bedrijf stelt zich ten doel dit jaar nog tot een totale productie van 500 miljoen sigaretten te komen.

Bij de doorvoering van monetaire maatregelen deed zich een zeer typisch feit voor tijdens een onderzoek naar de waardering van het nieuwe geld. Vele Indonesische warongs en verschillende Indonesiërs beschikten over oud Java-Bankpapier, veelal in coupures van vijf gulden en Ned. Indische muntbiljetten, rijksdaalders, gulden, halve gulden en pasmunt. Zij toonden dat geld onmiddellijk aan de onderzoeker met de vraag: „Is dit geld waardeloos of wordt het nog waardevol?“ waarop ter geruststelling kon worden geantwoord, dat het geld niet waardeloos is en dat waarschijnlijk binnenkort de gelegenheid tot registratie van het Javase Bankpapier en van oude muntbiljetten zal worden opengesteld. Om deze mededeling symbolisch te steunen heeft de onderzoeker op de passer een aantal gulden, rijksdaalders en vijf guldenbiljetten tegen pari ingewisseld. Hij moest zich uiteindelijk onttrekken aan het overweldigende aanbod van oud geld door tientallen Indonesiërs.

Een puzzle in de eerste dagen was het gebrek aan pasmunt. Tot grote vreugde van een ieder kwam op 1 Augustus het schip „Tjimanok“ met een grote hoeveelheid pasmunt aan. Maar de „Tjimanok“ had niet alleen pasmunt aan boord, doch ook een lading inducement-goederen, waaronder 60 ton textiel. Op diezelfde dag, dus 1 Augustus, kon de haven van Cheribon in civiel beheer worden overgenomen door de inmiddels ingestelde havencommissie.

Omtrent de suikerindustrie in het Cheribonse kan het volgende worden medegedeeld. De fabrieken Kadipaten, Djatiwangi Gempol, Karangsoewoeng, Sindanglaet en Nieuw Tersana werden vrijwel intact aangetroffen, enkele kleine beschadigingen buiten beschouwing gelaten. Kadipaten vermaalde de aanplant van Djatiwangi en Gempol, terwijl Karangsoewoeng dat deed voor Sindanglaet en Tersana. Deze beide malende

ver voorbij was, bleef onbeantwoord. Geen tijd! De iets verlate landing had het tijdschema een weinig in de war geschopt. Een achttal kilometers voorbij Sitoebondo achtte de commandant van de colonne het raadzaam, (het begon reeds te schemeren) om ter plaatse te overnachten.

Het hoofdkwartier van de TRI, waar een mitrailleur werd buitgemaakt, en een gedeelte van de suikerfabriek te Pradjekan boden een uitstekende gelegenheid. Ordelijk begaf elke eenheid zich naar zijn aangewezen kwartier. We deden een opmerkelijke vondst: Herr Hans Philipsen. „Jawohl, Ich bin ein Deutscher“. De Germaan voerde als verontschuldiging aan, dat hij reeds vanaf 1919 in deze contreien vertoefde. Eerst als machinist. Later, onder Japans en vooral republikeins bewind, natuurlijk automatisch in een hogere functie.... Voorlopig had hij het gebracht tot technisch adviseur van alle suikerfabrieken in de residentie Besoeki. Deze eerste Duitse gevangene verstrekte waardevolle gegevens over de verschillende suikerfabrieken.

fabrieken werden verlaten aangetroffen, terwijl Karangsoewoeng toevallig net had gestopt voor bepaalde werkzaamheden.

Verder langs de Noordkust is veel méér verwoest dan in het Cheribonse. Zo te Pekalongan.

De economische, sociale en medische missie uit Semarang bracht een tweedaags bezoek aan Pekalongan. Hier werden grote vernielingen door de republikeinen aangebracht. Veertig Chinese woningen werden door brand verwoest en voorts: het mooie missieklooster, het gemeentehuis, de protestantse kerk, de dienstwoning van de wedana, het kapitale gebouw van de Volkscredietbank en het Javahotel. De moderne gevangenis werd eveneens verwoest. De negenhonderd gevangenen werden afgevoerd. Voorts werden vele goedangs, een scheepswerf, een houtzagerij en machine-werkplaatsen ernstig beschadigd. Sommige machines zijn vermoedelijk te herstellen.

Gespaard zijn gebleven: het missie ziekenhuis, de Katholieke kerk, het residentiekantoor en het Parkhotel, dat was omgedoopt in hotel „Merdeka“. De Chinese tempel en de fraaie moskee hebben ook niet geleden.

De gouvernementsrubberfabriek in Soebah is gedeeltelijk in puin aangetroffen. Desgewenst kan de fabriek weer spoedig gaan werken. Langs de weg van Soebah naar Pekalongan zijn de meeste kapokzuiverijen, rijstpellerijen en tapiocafabrieken vernield. In Pekalongan werd een tijdelijk bestuur gevestigd onder de assistent-resident mr. de Man. De installatie had plaats in het gemeentehuis, waar alle administratie weg is en ook alle bestuursambtenaren de benen hebben genomen. De wedono keerde de volgende dag terug. Hij verklaarde, dat hij de republikeinse autoriteiten vaak had aangemaand om matiging van hun eisen en in hun optreden. Deswege werd hij gevangen genomen en is zijn huis verbrand.

In Pekalongan zijn aangetroffen: 184 wagons en negen locomotieven. De goederenwagons waren meest geladen met machine-onderdelen en spiritus Er zijn wagons gevonden met dubbele wanden waarin wapens zijn aangetroffen.

De Chinese bevolking van Pekalongan is gedurende vijf dagen geïnterneerd geweest op Djolotigo. Zij waren in de nacht weggevoerd, nadat de republikeinen eerst hadden geprobeerd door chantage een half miljoen gulden af te persen. Deze Chinezen werden door de Nederlandse troepen bevrijd. De republikeinen keerden er terug en verbrandden Djolotigo.

Ook Indonesiërs werden gedwongen te vertrekken. Vele huizen zijn nog steeds leeg als gevolg van deze gedwongen evacuatie. Overal in Pekalongan ligt kapok verspreid, een nalatenschap van rampokkers. 's Avonds werden vaak rampokkers met speren op straat aangetroffen. De voedseltoestand in Pekalongan is redelijk te noemen, evenals de kledingtoestand. Dankbare Chinezen boden aan de Nederlandse soldaten een muziekavond aan.

De roepiah noteert hier tien cent. De suiker werd verkocht voor 25 cent per kilo. De suikeronderneming Sragi is intact aangetroffen. Er zijn daar 240 ton suiker gevonden, die zullen worden afgevoerd. De goedangs van de onderneming zijn verbrand.

De spiritusfabriek Tjomal is intact gebleven, evenals de theeonderneming Pagilaran, de installatie is echter weggehaald. De emplacements van Boaren en Blimbing zijn intact aangetroffen.

Storm over Pengalengan

Bandoeng, 24 Augustus

Door bijzondere omstandigheden waren wij in de gelegenheid een tocht te maken naar de vroeger zo welvarende streek, de Hoogvlakte van Pengalengan.

Van Bandoeng uit loopt de weg langs het race-terrein en even buiten de Gemeentegrens beginnen de verwoestingen. Hier waren textiel fabrieken, een hoedenfabriek en de grote rijstpellerij Perboe, die het eigendom was van een Indonesiër. Al die fabrieken zijn zwaar beschadigd. Zo ook de steenfabriek Bandoeng, waar het geplunderde huis van de administrateur uit het onkruid steekt; van de grote ringoven staan nog de muren, maar verder is alles verdwenen.

Van het ontspanningsoord Sang Koeriang staan nog slechts enkele muren.

Dajeuh Kolot bestaat niet meer, alles is één puinhoop. Van het station is niets meer te vinden en de regentschaps-passer van beton en ijzer is zwaar gehavend.

Wij brachten even een bezoek aan de oude Regentengraven. Alles ligt nog als vroeger en de machtige waringins overschaduwden de rustplaatsen van de voorvaders van de Regent van Bandoeng. De oude smalle boogbrug over de Tjitaroem is verdwenen en er is door de genie zeer handig een noodbrug gemaakt van de bestaande spoorbrug.

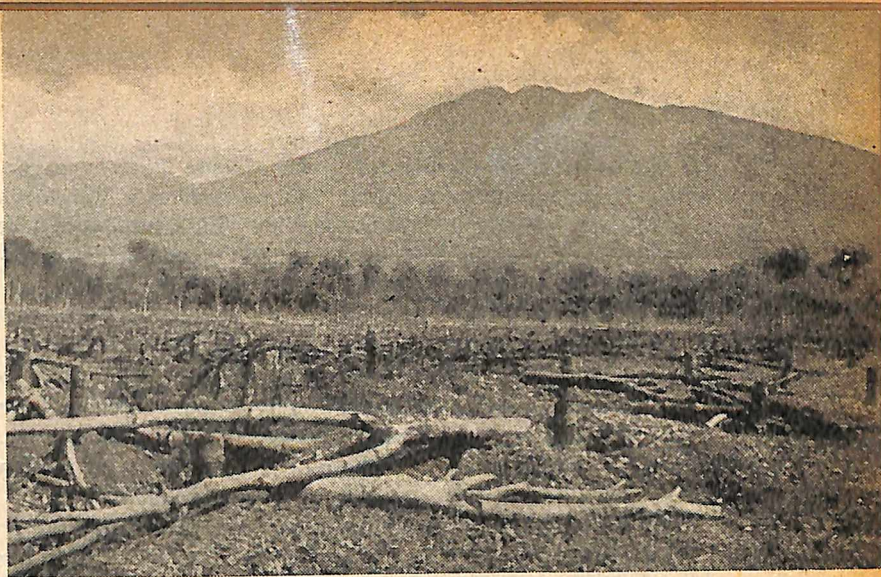
De spoorbaan van Bandjaran-Tjiwidej is op sommige plaatsen vernield. Van het welvarende plaatsje Bandjaran is niet veel meer over. Alle Chinese toko's zijn afgebrand evenals de woning van de wedana en het telefoonkantoor en het station.

Zoals bekend buigt zich de bergweg naar links en bij de zijweg naar het Radiostation Malabar liggen nog vele mijn-gaten en versperringen. Tjikalong is gespaard en zoals reeds bekend ook de grote waterkrachtwerken van Lamadjang en Plengan. Hoog boven op de witte waterbak tegen de beboste helling van de Goenoeng Tiloe wappert in de frisse berglucht onze driekleur. De paratroepen, die langs bospaden dit waterkrachtwerk hebben bereikt en snel bezet, hebben hiermede prachtig werk verricht.

Pengalengan is er zelf goed afgekomen. Alleen is de zeer oude passanggrahan in as gelegd, evenals het oude huis, het laatst bewoond door de familie Inklaar. Maar wel heeft Pengalengan veel offers gebracht in de achter ons liggende jaren van de Japanse bezetting. Zeer veel inwoners zijn er niet meer en hun woningen wachten op nieuwe bewoners.

Laten wij enkele namen noemen. De Heer en Mevrouw Suverkrop, de Heer van Ameiden van Duin, de kippenfokkers Weinom en Kuyer, de bekende Transvaler Nijs, de oud-onderwijzers Boersma en Bakhuis, de landbouwer Mellinga, Boulogne, Overste Schram, de Heer Buize, die belangrijke proeven nam op het gebied van de aardappelcultuur.

Het Bungalowbedrijf van Tjitere is één verwoesting, alles is

Een rubberonderneming op West-Java door extremisten omgekept

hier vernield; de Bruin werd verleden jaar door de extremisten vermoord. Maar ook van de bekende planters zijn er vele gestorven. De oude heer Jongkindt Coninck van Kertamanah is het kampeven niet doorgekomen; ook zijn onder-administrateur Brandts Buys en hoofd-geëmployeerde Prins stierven.

De prachtige moderne fabriek van Kertamanah is totaal verwoest en een deel van de mooiste theeaanplant ter wereld is geroid.

Van de gouvernements-kina onderneming Tjinjiroean zijn langs de weg vele kinabomen geringd en gekapt. De directeurswoning van de Heer van Roggen is intact, doch de laboratoria zijn verwoest evenals verschillende gebouwen en woningen. De Hotels Vesta, Anitahoeve en 't Kalfje bestaan niet meer. Het Hof van Holland schijnt bepaald vuurvast te zijn, want de gebouwen zijn gespaard.

De bekende onderneming Malabar, de stichting van K.A.R. Bosscha is er zeer slecht afgekomen. Alle gebouwen zijn verwoest. De woning van Bosscha is verdwenen.

De Japanners waren hier bezig een spoorbaan aan te leggen. Trouwens zij waren er liefhebbers van om bestaande spoorwegen op te breken en op onmogelijke plaatsen aan te leggen.

Wij brachten even een bezoek aan het graf van K. A. R. Bosscha. Zouden de vanden dit ook vernield hebben? Gelukkig is de natuur ons te hulp gekomen, want aan de rand van het bos is alles overgroeid en in die wildernis vonden wij het graf, verwaarloosd, vervuild, maar niet geschonden. Bijna twintig jaar rust hier de Pengalengan pionier in het eeuwige oerwoud. De bevolking spreekt nog met liefde over hem. Zij dolven met de handen zijn graf.

De thee staat prachtig en wacht op nijvere handen om geplukt te worden, doch de fabrieken ontbreken en daarop zal iets gevonden moeten worden.

De plantersschool is gespaard, het oude golfterrein is met kina beplant. Maar van de prachtige boerderij „De Friesche Terp” van Dr. B. Vrijburg is veel vernield, en ook geen enkele koe is meer te vinden. Evenmin van de boerderij Almanak. Beide boerderijen, die te samen ongeveer 1000 koeien bezaten, waaronder vele Hollandse stamboekdieren, hebben bewezen, dat weidevee in Indië evengoed gehouden kan worden als in Holland. Vele melkerijen ontvingen van hier hun „Bibit”, omdat in de warmte de melkproductie ras achteruit gaat. De gebouwen van de boerderij Almanak zijn niet vernield.

Voorzichtig gaan we over de onverharde weg langs het mooie meer van Tjipanoendjang naar de grote afsluitdam. Vele mijnschachten zijn in die dam gegraven en was onze bezetting niet zo vlug geweest, dan was een ramp gevolgd. Enkele bungalows zijn verbrand, het clubhuis van de zeilvereniging is gespaard. Van deze vereniging was de oud-vliegenier Hilgers de grote stuwkracht, doch hij werd door de Jappen vermoord.

De kina- en theeonderneming Pasir Malang heeft veel geleden. De administrateurswoning van de heer Fitz Verploegh is verbrand, evenals het huis van de onder-administrateur Herman de Ruyter in Siam gestorven bij de beruchte spoor-aanleg. Van de nieuwe fabriek is niet veel meer over. Merkwaardig, dat uit de gedenkstenen in de gevel van de fabriek de namen allen verdwenen zijn. Wanasari, met zijn paardenstoeterij van de heer Volz, heeft veel geleden. De fabriek is vernield, doch de administrateurswoning is thans bewoond door onze Hollandse jongens, die het daar zeer naar hun zin hebben. Van de kostbare paarden is natuurlijk niets meer te vinden en Volz stierf arm en verlaten in het Tjimahi-kamp.

Het Grand Hotel Tjileuntja is totaal vernield. Kort voor de oorlog een van de modernste berghotels, schitterend gelegen aan de oever van het meer van Tjileuntja, met een uitzicht op de groene weiden van de boerderij Almanak, waar vroeger het Hollandse vee rustig graasde. Al dat schoons is vernield, de extremisten waren begonnen op grote schaal te kappen en veel natuurschoon is verdwenen.

In het meer zijn vele obstakels gemaakt, ter voorkoming, dat

watervliegtuigen hier zouden dalen, maar dit heeft niet geholpen, want alles is thans door onze troepen bezet en thans heersen rust en vrede.

Wij bemerkten het aan de bevolking. Steeds was weer de vraag: „wanneer kunnen wij weer gaan werken, wanneer komt de Toewan terug?” Blij waren zij, dat thans weer orde heerst, want velen van hun hebben geleden onder de terreur van de T.R.I.

Op Pengalengan is veel vernield, verwoest en verbrand, maar wat geen mens kan vernielen, dat is het heerlijke klimaat, de prachtige natuur, de goede grond en dat geeft ons wederom de energie om opnieuw te beginnen.

Aan Pengalengan zijn de namen verbonden van de eerste bezoeker, de pionier Dr. Frans Junghuhn, van Berlot Moens, van Van Leersum, van de gebroeders Bosscha, van Dr. Kerbosch en anderen, die daar vele moeilijkheden hebben overwonnen, en wij zullen nogmaals van de Pengalenganse Hoogvlakte één van de welvarendste streken maken van de wereld, in nauwe samenwerking met de Indonesiër, die reikhalzend naar een „Slamet balik deui” uitziet.

D. N. ALGOOH.

Het leven in Makassar

Makassar, 25 Juli 1947

Wel maakt Makassar wat mee in de loop der eeuwen. Van inlands handelscentrum via Compagnie's sterkte tot gouvernements-hoofdplaats. En thans hoofdstad van een nieuwe staat: Oost-Indonesië. Uiterlijk is het verschil met een jaar geleden, toen de Malino-conferentie gehouden werd, gering. Naast Hollandse vindt men thans Maleise en soms Makassarse opschriften op verschillende bureau's en het voormalige Gouvernementskantoor is nu de zetel van de Pamerintah Indonesia Timoer. Voor het overige is de stad wel in haar voordeel veranderd, ja zelfs meer toonbaar dan Batavia. De wegen en gebouwen zien er netjes uit en al mag de Chinese wijk rond de Passarstraat (de Hollandse straatnamen bestaan nog!), door de oorlogsactiviteit onzer geallieerde vrienden nog steeds een ruïne zijn, men bespeurt de opbouw daar en elders. De havenkant is weer aanmerkelijk verbeterd en met reden, want de scheepvaart is niet gering, de huidige tijdsomstandigheden in aanmerking genomen, ja zeker zo belangrijk als die van Tandjong Priok momenteel. Kustvaarders voor de Molukken en Nieuw-Guinea vinden hier begin- en eindpunt, de K.P.M. zorgt voor verder vervoer, houttransport (aanvoer van Celebes en Borneo, distributie voor de wederopbouw naar o.m. Ambon en Koepang), enz. Een van de producten hier is de copra, waarvan in het eerste halfjaar 1947 circa 90.000 ton werd geëxporteerd, terwijl er toen nog een voorraad van circa 40.000 ton lag. Helaas is de prijs sterk gedaald in de laatste maanden; de opkooprij van het Coprafonds is thans per 100 kg f 15.— tot f 19.—. Voor de K.P.M. niets dan lof. Vooral tegenwoordig met de ingekrompen vloot wordt hard gewerkt; het oude lijnennet is vrijwel hersteld.

Makassar als woonstad is prettiger dan Batavia. Niet doordat de woongelegenheden beter zou zijn (ook hier zeer nijpend), te meer door de vestiging van allerlei diensten in de nieuwe staat, maar wel door het minder onzinnig drukke wegverkeer, de kalmere sfeer (welke weinig veranderd is ondanks de actie tegen de republiek), de royaal functionnerende licht- en waterleiding, het goedkopere en ruimere economische leven.

Ter illustratie van dit laatste het volgende. Eenden- en kippeneieren zijn gemakkelijk te krijgen à raison van 35 resp. 25 cent. (Te Batavia circa 60 cent). De pisang is ook iets goedkoper dan op Java. De kosten van het gebruik van een bedja (tiga roda) bedragen ongeveer de helft van die te Batavia. In de Chinese toko's hier ziet men allerlei dat te Batavia niet of moeilijk te vinden is, b.v. kain, borduurgaren, huishoudelijke voorwerpen, drinkglazen (12 voor f 9.50), terwijl o.m. vrij te

koop zijn: lucifers (10 ct. per doosje), chocoladerepen (f 0.50), blikjes leverpastei, pindakaas (f 1.— en f 1.25), potjes jam e.d. (f 3.—), stangen waszeep (f 0.50). Duur, maar ook onbepert te krijgen, zij het nog niet van de vooroorlogse kwaliteit zijn dranken, b.v. Tokayer (f 12.—), zoete sherry f 8.50), anisette (f 10.—). Veel gaat nog via de distributie, doch ook dan veelal goedkoper dan te Batavia. Zo kost 1 kg suiker f 0.72 (schaars), petroleum f 0.30 per bierfles (ook schaars), Griese Vlag-melk (weer op de markt!) f 0.85 en zoete gecondenseerde melk f 3.— per blik. Verder distribueert men Verkade's biscuits, diverse blikken met vruchten, zeep enz.

Duur is wel meubilair; van kleine inkomens welhaast niet te betalen. Een eenvoudig rottanzitje kost al gauw f 100.— en wil men het met kussens bekleed en met bank, dan is de f 200.— al overschreden. Een schrijfbureau kost circa f 200.—; een eettafel met 4 stoelen ongeveer f 250.—. Dit is echter alles Chinees handwerk, want meubelwinkels zijn er niet en de openbare verkopeningen van voorheen zullen voorlopig — bij absentie van te veilen waren — ook nog wel „voorheen” blijven.

Laat ons na deze wat droge opsomming eens zien, welke ontspanningsmogelijkheden de stad biedt. Natuurlijk minder dan Batavia, doch er is nog altijd het zwembad, er zijn 2 (wel-dra 3) bioscopen, er zijn de Welfare-avonden voor burger en militair, men heeft weer de oude sociëteit „De Harmonie” en... men kan de bergen in; naar Malino, in enkele uren te bereiken.

Ook het aantal nieuwsbladen is minder dan in Indië's hoofdstad; men heeft hier slechts één dagblad (Hollands-Maleise uitgave); en aan boeken is hier nog moeilijker te komen dan op Java, terwijl ze bovendien duur zijn. Verder heeft Makassar zijn eigen radiozender en de gaande en komende man van boot of vliegtuig brengt wat vertier. Momenteel lopen 11 K.P.M. lijnen via of van Makassar, de meeste zijn 4-wekelijks, de overige 2-wekelijks verbindingen. En de K.N.I.L.M. ziet op het, meer dan een half uur rijden van de stad gelegen vliegveld ongeveer 10 maal per week een toestel landen, komende van en gaande naar alle richtingen.

Al met al is de Oost-Indonesische hoofdstad een der aange-naamste steden van het huidige Indonesië, niet slechts voor het oog door nette huizen en erven, goede kleding van bruine en blanke bevolking, de weinige bedelarij, e.d., doch ook door het feit dat hier aan een toekomst, een ideaal, gewerkt wordt, aan de bouw van een eigen, zelfstandige en zo welvarend mogelijke staat.

K. W. GALIS

Het wantrouwen wijkt . . .

Soerabaja lijkt 's avonds uitgestorven. Voor de bioscopen ontbreekt de lange rij wachtenden en plaatsbespreken schijnt niet meer nodig. In de café's is het zelfs op Zaterdagavond vreemd stil. Buiten op straat, ofschoon het uur der avondklok nog ver is, pakken sigaretten- en chocoladeverkopers hun lekkernijen in. Ergens in een ijsalon zit nog een groep soldaten, gretig luisterend naar die ene man in het midden, die, gedagvaard als getuige in een krijgsraadzaak, voor enkele dagen van Oost-Java uit naar Soerabaja is teruggeroepen.

De bureaumensen vormen een gewillig gehoor en de man vertelt van zijn ervaringen, van de landing op de Noordkust bij Pasirpoetih, van de bezetting van Bondowoso en Djember, van de reactie van de bevolking, vreemd verbaasd over het rustig optreden der Hollandse troepen, hun in woord en geschrift geschilderd als blanke barbaren. Hij vertelt over vernielde bruggen en brandende huizen, over 60 grote locomotieven, over de suikerfabriek Djatiroto, over rubber en over tabak. Buiten raast een enkele jeep voorbij.

Op de staven en hoofdkwartieren werkt men onder hoge druk en tot in het ochtendgloren branden de lampen. In de gangen staan de veldbedden met de klamboes. Ongeschoren gezichten buigen zich over een kaart, men wijst elkaar de jongste vordering aan en men gebaart heftig. Een motorordonnans rijdt het voorplein op en in het berichtencentrum rinkelen de telefoontoestellen. Daarnaast voert de radio-telegrafist zijn zonderlinge gesprekken. „Hallo Piet Hein, Hallo Piet Hein. Hier is Mickey Mouse. Ik heb een bericht voor U; colonne Karel maakte om 18.00 uur hedenavond bij Zierikzee contact met compagnie Anthon”.

Intussen schrijden voor de kampementen, voor de bureaux en stafkwartieren, voor de goedangs en voor de vitale bedrijven de militaire wachtposten heen en weer. De wildeman, die zijn land een dienst denkt te bewijzen door een onbezonnen daad van agressie, vindt hen paraat.

Ja, het is 's avonds zonder de grote kudde passagierende soldaten vreemd stil in de stad. Het is nu 14 dagen geleden, dat de uittocht is begonnen. De concentraties in de stad zijn opgelost en de troepen zijn uitgezwermd naar het Oosten, naar het Zuiden, de bergen en de lokkende verten tegemoet. In landingsvaartuigen, in lange auto-colonnes zijn zij vertrokken, samengepakt op trucks, in carriers, te voet. Langs stoffige wegen, dwars door het terrein, heuvel op heuvel af. Zij, die aan deze opmars deelnamen, waren welgemoed; de helm drukte nauwelijks, het geweer lag licht in de hand. Velen van hen hadden anderhalf jaar Soerabaja achter de rug, anderhalf jaar wachtdienst en patrouillegang door sawha en tambak (visvijver) rond het nauwe bruggehoofd. Gedurende meer dan een half jaar waren zij in hun bewegingen beperkt door een denkbeeldige lijn, de demarcatielijn, door velen niet begrepen. En nu was eindelijk het ogenblik daar, dat men vergezeld van het woord van Hare Majesteit van 7 December 1942, met de verwezenlijking van Linggadjati voor ogen, die lijn kon overschrijden teneinde een belofte in te lossen. Een belofte, die de Hollandse soldaat uit Groningen en Limburg, uit de Achterhoek en uit Zeeland zichzelf had gedaan. Vrede en rechtvaardigheid terug te brengen in het schone Javaanse land, ten einde de mogelijkheden te scheppen voor een geestelijke en materiële opgang van de Indonesiër.

De opmars werd betiteld met de term „Politioneel Optreden” en zoals de dienaar van de Heilige Hermandad in zijn dorp handelt, vermanend, begrijpend, doch zo nodig streng, zo was ook het werk van onze troepen. Een zinloze gordel van verschroeiende aarde weerhield hen, geen heilloze vernieling van wegen en bruggen, geen versperringen en mineringen vormden

een wezenlijke belemmering. Daar waar de door opzweepende propaganda verhitte Tri-soldaten zich teweer stelden, werd krachtig ingegrepen. Daar waar in de algemene ontredering het grauw kwam bovendrijven en al rovende en plunderende zijn slag trachtte te slaan, werd streng afgestraft. En onverstoobar gingen Marinier, KL-man en KNIL-soldaat hun weg van dessa tot dessa, van stad tot stad.

Wanneer wij voor het gebied rond Soerabaja een voorlopige balans opmaken, dan kunnen wij slechts met voldoening op hetgeen werd bereikt terugzien. Het zijn niet onze militaire prestaties, waar wij prat op willen gaan. Een volk, dat zijn successen afmeet naar het aantal verslagen tegenstanders, is arm en een vals heroïsme is in de Lage Landen bij de Zee, waar men tevergeefs standbeelden van grote veldheren zal zoeken, vreemd. Het is niet op ons technisch overwicht, dat wij trots wensen te zijn, onze bulldozers, onze baileybruggen, onze bewapening en onze camouflage-overalls vormen slechts een onontbeerlijk middel om met een minimum aan verliezen aan beide zijden het doel, de verwezenlijking van de politiek van 7 December te bereiken. Het is niet de territoriale landaanwinst van duizenden vierkante kilometers, die tot voldoening strekt. Het is slechts de overwinning van de geest die een volk als het Hollandse tot eer kan strekken.

Het heeft geen zin te overdrijven en te beweren, dat onze troepen alom door een juichende bevolking werden begroet, die de soldaten met bloemen omkranste en spijs en drank aanbood. Zeker, dikwijls was er op de gezichten onverholen vreugde, doch dikwijls ook was er onverschilligheid en — hoe kon het ook anders na lange jaren van Hetze tegen alles wat blank is — achterdocht en wantrouwen. Het stemt tot voldoening, dat reeds na veertien dagen veel van deze achterdocht is verdwenen. De tani heeft de Hollandse troepen gadeslagen, de eerste dag misschien door een spleetje in het gedeg (gevlochten bamboewand) van zijn bamboehuis, de tweede dag van zijn erf, de derde dag van zijn sawah. Zijn huis en hof bleven gespaard, zijn bezittingen, zijn kippen en geiten werden ongemoeid gelaten en de missigit bleef onbetreden. Zij, die bevreesd voor het dreigende oorlogsgeweld waren gevlucht, keerden, nu dit uitbleef, spoedig naar huis terug. De ploeg werd weer ter hand genomen, de gang naar de passar normaal hervat en ziet . . . vele duimen gingen in de hoogte.

Dit nu, is na 14 dagen de grote winst van ons optreden. Niet de suikerfabrieken die bezet zijn, maar wel dat het beheerste rustige optreden van de Hollandse soldaat de weg naar het wederkerende vertrouwen heeft vrijgemaakt. Slechts de belhamel vreest de politie-agent; de ernstige burger waardeert zijn diensten.

Overal waar zij komen zijn onze soldaten omringd door de mannen, vrouwen en kinderen der Indonesische bevolking

In het Malangse keert de Chinese en de Inheemse bevolking, door de TRI verdreven, weer naar haar woningen terug, nu onze troepen voor de veiligheid zorgen.

Bevolking tegen Masjoemi

Eén van de schadelijkste aspecten van de huidige situatie is, dat een deel van de bevolking in de bevrijde gebieden op Java niet *durft* samenwerken met de Nederlanders. Zij is bevreesd voor de wraak der terroristen.

De bevolking in de Oosthoek wordt echter reeds vastberadener in haar verzet tegen het misdadige optreden van enkelè Masjoemileiders. Op verschillende plaatsen helpt zij ijverig bij de opsporing van door de Justitie gezochte agitators.

Een kiah, die zich had schuldig gemaakt aan de ontvoering van loyale burgers en politiepersoneel, werd door de bevolking gedood. Dat de getergde bevolking op deze wijze het recht in eigen hand neemt is weliswaar ontoelaatbaar, maar het toont aan, dat men in republikeinse kringen de doelmatigheid van terreur als middel om zich onder het eigen volk te handhaven, overschat. De rondzwerfende benden ondervinden dit steeds meer en voelen zich in het nauw gedreven. Zij reageren met nog toenemende gewelddadigheid. In een kampong 5 km ten Noordoosten van Loemadjang werden 5 Indonesiërs vermoord.

Chinezen zoeken bescherming

Na anderhalve maand in Djombang vertoefde te hebben zijn onlangs plotseling 1200 Chinezen, meest vrouwen en kinderen uit Djombang, Kediri, Madioen en Djokja, in Modjokerto aangekomen. Vol angst voor het lot, dat hen wachtte, gingen zij op eigen risico te voet naar het Nederlandse gebied, waar zij bescherming zochten. De strijdtroepen namen onderweg een dreigende houding aan, doch nergens kwam het tot rampokpartijen. 's Nachts werden de vrouwen dikwijls lastig gevallen door onzure elementen. Verschillende mannen zijn niet geëvacueerd, omdat zij hun bezittingen wilden blijven beschermen. Bij aankomst op het door Nederland bezette gebied werden zij door onze troepen opgevangen en met auto's naar Modjokerto gebracht, waar zij voorlopig zijn ondergebracht.

Twee benoemingen

Officieel wordt medegedeeld dat met ingang van 1 September 1947 mr. C. C. J. Maassen, tot nu toe adviseur van de Commissie-Generaal, met rang en titel van Gouverneur, tijdelijk ter beschikking is gesteld van de Directeur van 't Binnenlands Bestuur.

Met ingang van de datum, waarop dr. F. W. T. Hunger, die met verlof naar Nederland vertrekt, zijn functie zal neerleggen, is tijdelijk benoemd tot Regerings-Commissaris voor bestuursaangelegenheden voor Oost-Java, de heer Ch. O. van der Plas, ge-

JNDISCH

pensionneerd Nederlandsch-Indisch hoofdambtenaar, thans tijdelijk ter beschikking van het Kabinet van de Lt. Gouv.-Generaal.

Lyceum te Bandoeng

Onlangs werd onder grote belangstelling van leerlingen, ouders en autoriteiten het Christelijk Lyceum te Bandoeng heropend.

De Rector, de heer J. Overweel, wees er in zijn openingswoord op, dat juist 20 jaar geleden op dezelfde plaats het Chr. Lyceum werd geopend met 114 leerlingen.

Cheribon herstelt zich

Het herstel van het economische leven in de stad Cheribon is in volle gang. De haven, welke zoals bekend, geheel intact werd aangetroffen en waar voldoende vaartuigen zijn om de export direct ter hand te kunnen nemen, werkt al weer met meer dan 2000 werknemers. De inventarisatie van de aangetroffen voorraden verloopt vlot. Vele bedrijven staan gereed om aan de slag te gaan; het wachten is slechts op de levering van energie. De B.A.T. fabriek heeft de productie hervat, daar tabaksvoorraden werden aangetroffen en ook dit bedrijf — dat voor de oorlog een productie-capaciteit had van 700 miljoen sigaretten per maand — geheel ongeschonden is. De voedselvoorraden te Cheribon zijn ruim. Naast het dagloot wordt een voedselpakket verstrekt. Het prijspeil ontwikkelt zich zo gunstig, dat kan worden gezegd dat de door het Departement van Economische Zaken te Batavia vastgestelde voorlopige richtprijzen hoogstwaarschijnlijk zullen kunnen worden gerealiseerd.

Een Chinese stem

Aan een hoofdartikel van het in Batavia verschijnende, Chinese dagblad „Sin Po” ontleen wij het volgende:

„Het Republikeinse ministerie van Buitenlandse Zaken heeft zich bereid verklaard om alle verliezen van de Chinese burgers te registreren, die veroorzaakt werden door de Nederlandse militaire actie, opdat de Chinese Regering later gemakkelijk een schadevergoeding van de Nederlandse Regering kan vorderen. Hierop willen wij het volgende aanmerken:

De Nederlandse actie heeft in het geheel geen schade aan de Chinese eigendommen toegebracht. Alle vernielingen werden verricht door het vernielingscorps van Generaal Soedirman. Verder behoeft het Chinese volk geen administrateur. Al wat zij wenst is een bestuur, dat de levens en eigendommen van iedere bevolkingsgroep in de republiek beschermt.

Wij hopen dat de Republiek ons niet verkeerd begrijpt. Het Chinese volk eerbiedigt de vrijheidsstrijd van het Indonesische volk, wij zijn tegen de koloniale overheersing van elke imperialistische natie, welke deze natie dan ook mag zijn.

Doch indien de Republiek ons de vraag stelt: Veiligheid onder een koloniaal bestuur, of ondergang onder een soevereine Republiek, dan hoeven wij geen keuze te doen!

Amerikaanse negers over Australië

Het is niet vreemd, gezien de houding der Australische regering inzake Indië, dat enige Indische dagbladen het volgende Reutertelegram vet hebben afgedrukt, welk voorbeeld wij gaarne volgen:

De negerbevolking in de Verenigde Staten heeft geprotesteerd tegen de uitsluiting van kleurlingen door Australië bij de immigratie naar dit land. De leidende negerorganisatie, die vecht voor de emancipatie der negers, heeft een brochure onder de aandacht van de Amerikaanse minister voor buitenlandse zaken gebracht, die verspreid wordt door een semi-officieel Australisch nieuws- en informatiebureau en waarin gezegd wordt, dat „de toegang tot Australië altijd open is voor blanke Britse onderdanen en anderen van Europese afkomst.”

Australië heeft ook in de laatste tijd getracht het tekort aan arbeidskrachten op te heffen door immigratie van Amerikanen.

De negerorganisatie noemt de wijze, waarop Australië propaganda voert voor immigratie, beledigend voor een groot deel van de bevolking der Verenigde Staten. Ook wordt Australië beschuldigd door deze organisatie van inbreuk op de geest der Verenigde Naties.

Terugzien van Garoet

Een oud-ingezetene van Garoet schrijft ons: Er was een tijd, nog slechts luttele jaren geleden, dat een reisje naar Garoet een plezier

Deze Javaanse jongen werden vrijd uit de gevangenis te

ALLERLEI

ziertochtje was. Alles in orde, mooie wegen, een prachtig landschap vol afwisseling, vriendelijke welvarende dessa's met lachende bewoners in kleurige baadjes.

Een paradijs! O, onvolprezen sterret!

Nu, na drie jaren van Nipponoverheersing en twee jaren banditisme, ziet het er een beetje anders uit. De golfbaan veranderd in een uitgesleten karreweg, het landschap een woestijn, de dessa's in puin. Een eind voorbij de gewezen demarcatielijn komt er verandering: sawah's met jonge padi, ongeschonden kampongs, doch volkomen verlaten. Geen mens, geit of kip te zien. Doodstil is het in Leles en Trogong. De bevolking is afgevoerd door de roverhoofdlieden met hun tros van knechten. Een uitgestorven landschap.

Wij gaan verder en komen in Garoet, waar nog zo kort geleden Amerikaanse touristen wandelden en naar de ankloung luisterden en dan „very nice" prevelden. Garoet is nagenoeg geheel vernield, alleen het Chinese kamp is gespaard gebleven. Dit zal heel wat geld gekost hebben! Want een roverhoofdman is niet zo gauw tevreden.

De certijds zo vermaarde hotels kunnen u thans geen onderdak verstrekken noch een luisterrijke rijsttafel voorzetten. Dit is alles helaas voorbij, want deze hotels zijn verdwenen, tegelijk met hele straten met woningen en winkels.

Wat gelukkig wel gespaard bleek, was de textielabriek. En ook het ziekenhuis en... de gevangenis. Maar kunt u zich Garoet wel voorstellen zonder een enkele Indonesiër? Toch is dit thans het geval, want de gehele bevolking is medegesleept door de terugtrekkenden, de ellende tegemoet.

Wij zijn de bouwvallen eens nader gaan beschouwen. En zietdaar, het eerste wat

door Nederlandse soldaten be-

mbong. Zo zijn er duizenden

dan opvalt zijn vier markante meer dan levensgrote koppen: Karl Marx, Friedrich Engels, Lenin en natuurlijk kameraad Stalin. Een artist heeft ze op de muur getekend. En een eind verder? Ziet u dat opschrift in het Moffrikaaus? Die Holländer lieben den Frieden, wir aber noch mehr unsere „Freiheit". Juist, op die Vrijheid komt het aan! Wat soort vrijheid? Want de republikeinse vrijheid moordde, plunderde en stichtte branden en doet het nog steeds. Zonder die „vrijheid", gedroeg men zich behoorlijk en verrichte nijvere arbeid tot het algemeen welzijn.

Was het niet een Indisch journalist van „tempo doeloe", die eens gezegd heeft: „Weest voorzichtig als het canaille de baas wordt". In Garoet is het canaille de baas geweest.

Minister Takya spreekt

De minister van Voorlichting van Oost-Indonesië, kapitein Takya, heeft Oost Java bezocht. Hij zat te Malang aan een lunch, die hem door het civiele en militaire bestuur was aangeboden, en waaraan ook door een dertigtal planters werd deelgenomen.

In een tafelrede zei de minister dat hij, na wat hij gezien had in West-, Midden- en Oost-Java, hoe langer hoe meer de overtuiging kreeg dat het inderdaad tijd was om op te treden tegen de destructieve elementen in de republiek, die erop uit zijn om rust, orde en rechtszekerheid te verstoren.

Hij zei het diep te betreuren dat zoveel Oost-Indonesiërs beroofd, vermoord en ontvoerd zijn.

Het Indische onderwijs

De eerste sekolah menengah (middelbare school met Indonesisch als voertaal) is in Soerabaja geopend. De school begint met 35 leerlingen in een klasse van het eerste leerjaar onder leiding van de wnd. directeur, de heer J. Leclercq, hoofd van O. en E. in Soerabaja. Hij wees bij de opening van de school op de belangrijkheid van deze dag voor het onderwijs hier te lande. Hiermede is uitvoering gegeven aan een nieuw onderwijsstelsel, hetwelk zich richt naar de eisen, die de toekomst van dit land, dat Indonesische mannen en vrouwen nodig heeft, die beschikken over meerdere kennis en het weer door kunnen geven aan de Indonesische kinderen, stelt.

Inmiddels kwam op een vergadering te Soerabaja met de hoofdamtenaar Mr Becht de groeiende ongerustheid tot uiting ten aanzien van het nieuwe onderwijs, dat in Indië zal worden doorgevoerd.

Deze ongerustheid spruit hoofdzakelijk voort uit het feit, dat het publiek onvoldoende in kennis wordt gesteld van de aard en het doel van de door te voeren hervor-

Eij de opmars in Palembang werd deze door een republikeinse soldaat weggegoorpen „sten gun" gevonden, die van eigen maaksel bleek te zijn.

mingen. De vergadering verzocht het hoofd van O. & E. te Soerabaja, de heer Leclercq, het departement op de hoogte te brengen van de ongerustheid onder de burgerij te Soerabaja en tevens met klem aan te dringen op een nadere precisering van hetgeen op het gebied van onderwijs hier te lande te wachten staat. Voorts is verzocht om opheffing van het waas van geheimzinnigheid, welke deze zaken omhult.

In Noord-Midden-Java

Omtrent de toestand in het gebied tussen Samarang, Salatiga en Ambarawa, wordt 't volgende medegedeeld:

De sawahs waren grotendeels afgevoerd. De stand van het gewas was slecht en op diverse plaatsen verstikt of zwaar vervuild door alang-alang. Van de tweede beplanting was nog niets uitgevoerd, alleen waren de kweekbedden aangelegd en ingezaaid. Polwidjo-gewassen worden niet waargenomen. Resumerend kan worden gezegd, dat geen voorraad aan te velde staande gewassen werd aangetroffen. De ondernemingsaanplantingen van Tlogo, Assinan en Getas verkeerden in redelijk goede conditie. De stand van cacao en koffie was matig; van nootmuskaat zeer goed; de kapok droeg weinig vrucht; de rubber in oude aanplantingen stond goed. Beschadigingen van de aanplantingen werd nergens waargenomen. Volgens inlichtingen waren huizen en fabrieken van de onderneming Sidoredjo door brand totaal vernield; de tuinen zijn in tact. De fabrieken van de ondernemingen Ngobo en Djatirongoh stonden in brand; het sanatorium in Oengaran brandde uit; voorts stond de fabriek van de onderneming Medini in brand en werden geruchten in die geest vernomen over de onderneming Lerep.

Van Semarang tot Oengaran waren vrijwel alle huizen dusdanig beschadigd dat ingrijpende herstellingen noodzakelijk zullen zijn en vele huizen als verloren kunnen worden beschouwd. In Oengaran is de schade geringer, enkele grote gebouwen zijn hier het zwaarst getroffen. In alle huizen waren bommen en brandbaar materiaal. In Ambarawa was de schade aan gebouwen gering. In Salatiga is het Chinese kamp met name de weg naar Solo op, vrijwel geheel verwoest. De Centrale Toentang werd in „running condition" aangetroffen. Het oude werkvolk was voor de helft nog aanwezig.

LANDDAG

*toegankelijk
voor iedereen*

der Koninklijke Vereeniging „Oost en West”

te houden op Zaterdagmiddag 27 September a.s. te 2 uur te HILVERSUM in het SPORTPARK, gelegen aan de treinhalte Soestdijkerstraatweg.

Een aantal voortreffelijke sprekers zullen het woord voeren, die hoogst belangrijke redevoeringen over Indië zullen houden. Daarna zal de bekende balloncommandant, de Heer J. Boesman, met zijn luchtballon „Rambaldo” opstijgen, welke voor deze gelegenheid op het omhulsel in duidelijke letters de naam en de betekenis van de Koninklijke Vereeniging „Oost en West” over steden en dorpen zal uitdragen.

programma

1. Openingswoord van de Algemeen Voorzitter,
de Heer Ch. J. I. M. Welter;
2. Hoofdvloot predikant J. H. Sillevius Smitt spreekt over het onderwerp: „Met de marine en de mariniers in actie op Java”;
3. Kapitein A. Bos Jr., Voorzitter van de Vereniging „Band Nederland—Indië” spreekt over: „Onze roeping”;
4. de Heer J. Boesman, ballonvaarder, geeft een korte uiteenzetting van zijn tocht.

Te 4 uur opstijging van de luchtballon „Rambaldo”

Zowel van de vergadering als van de ballontocht zal een reportage, verzorgd door de K.R.O., door de radio worden uitgezonden.

Aan de ballontocht zullen verbonden worden de wedstrijden: „Hoogte schatting” en „Waar landt de ballon?”. Nadere gegevens worden alleen verstrekt op het Sportparkterrein op de dag der opstijging.

(Correspondentie hierover wordt niet gevoerd).

Toegangsprijs f 0.50 (vijftig cent). Toegangskaarten verkrijgbaar op 27 Sept. vanaf 1 uur n.m. aan de loketten van het Sportparkterrein.

N.B.: In geval van regen gaat de landdag TOCH door. Voor reservering van zaalruimte is gezorgd. De regen is geen beletsel voor de Heer Boesman om op te stijgen.

LEDEN KOMT ALLEN EN BRENGT BELANGSTELLENDEN MEE

Het Secretariaat van afdeling 's Gravenhage, Laan van Meerdervoort 1 (telefoon 110977, tussen 9.30—12 uur), wil voor haar leden en introducés gaarne een tocht per autobussen organiseren. Opgave voor deelname vóór 20 September a.s. Lunch meebrengen.

Historisch feit:
twee Oosterse rijken ontstaan.

Een gebeurtenis van grote wereldhistorische betekenis ging, in vele landen en voor vele volken maar nauwelijks opgemerkt voorbij. Twee nieuwe rijken zijn ontstaan, twee nieuwe onafhankelijke staten zijn in Azië ontstaan, twee rijken, die samen eens Brits-Indië vormden, zijn thans wel is waar tot het Britse Gemenebest toegetreden, maar hun onafhankelijkheid is volkomen en onbeperkt.

Zo werd 15 Augustus 1947 tot een grote dag in de geschiedenis van Azië en van de gehele wereld.

Het is in deze korte kroniek, waarin wij, hinderlijk gebonden door de beperking der plaatsruimte, geregeld plegen te vermelden — hoezeer te beknopt, hoezeer onvolledig en daardoor gebrekkig — wat in het Verre Oosten en in Azië voorvalt, zeker noodzakelijk het historische document vast te leggen, waarmede dit besluit bekrachtigd werd. De officiële Britse verklaring luidt als volgt:

„Zij besloten door Z. M. de Koning, met instemming van de geestelijke en wereldlijke leden van het Hogerhuis en van het Lagerhuis en bekrachtigd door het Parlement dat, van 15 Augustus 1947, twee onafhankelijke Dominions worden gesticht in India, die genoemd zullen worden: India en Pakistan”.

Dit is de eerste zinsnede van de Indian Independence Act welke, na door de beide huizen van het Britse Parlement met algemene stemmen aangenomen te zijn, op 19 Juli de Koninklijke bekrachtiging verwierf en die op 15 Augustus 1947 van kracht werd.

Te middernacht heeft op die datum het Britse gezag in India, gegrondvest sinds Clive's overwinning te Plassey in 1757, opgehouden te bestaan.

Op hetzelfde ogenblik waren twee nieuwe leden van het Britse Gemenebest geboren en was de onafhankelijkheid van India een feit geworden.

„Het is”, zo vervolgt de Britse regeringsverklaring dan letterlijk, „het is generaties achtereen het enige doel van de opeenvolgende Britse regeringen geweest en de taak der Onderkoningen en van hun besturen om India's zelfbestuur voor te bereiden. Naarmate het bewustzijn van Groot-Britannië's verantwoordelijkheid voor het welzijn der Indiërs zich verdiepte groeide het tot een besef van de verplichting de gehele verantwoordelijkheid voor de regering over te dragen aan de Indiërs. Dit is sinds lang de vaste politiek van alle Britse partijen geweest. De vraag is steeds geweest het „hoe” en het „wanneer”.

De huidige Britse regering viel de taak toe hierop het antwoord te geven. Zij besloot dat het „wanneer” zou beantwoord worden door „nu” en dat het „hoe” zou worden overgelaten aan India zelf. De keuze heeft tot deling van India geleid. De 15de Augustus 1947 is een trotse dag in de Britse annalen om twee redenen:

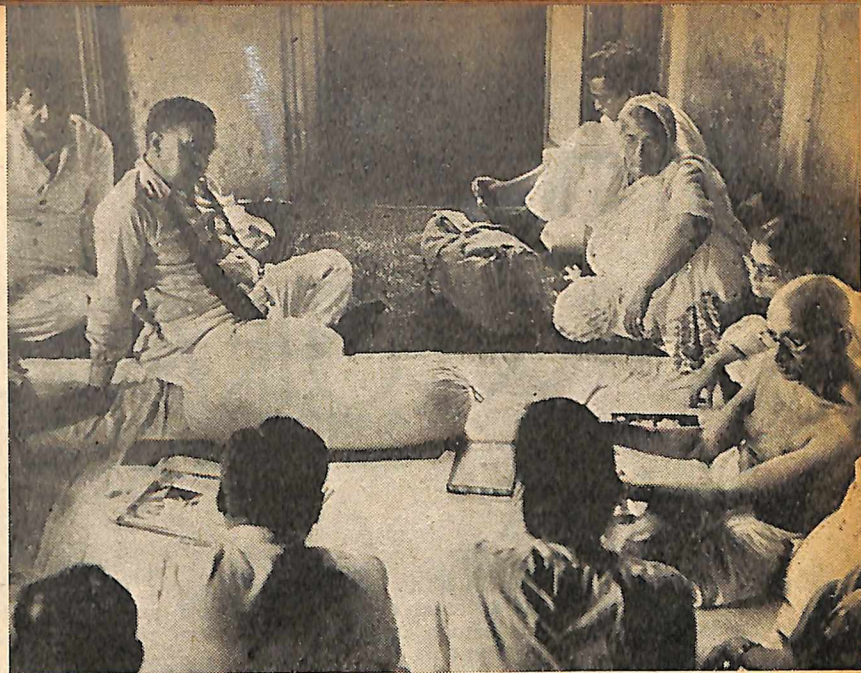
ten eerste het vrijwillig overdragen der volledige bevoegdheden aan de onderdanen is een gebeurtenis, waarvan de betekenis te groter wordt daar het gaat om volken, wier aantal de 400 miljoen overtreft en om een gebied, dat een uitgestrekt subcontinent vormt;

ten tweede het feit, dat de Britten een monument in de vorm van beschavingsinvloeden achterlaten.

* * *

De Dominion India, vrijwel geheel door Hindoes bewoond, heeft een bevolking van 227 miljoen mensen. Zij omvat de provincies Bombay, Madras, de Centrale en de Verenigde Provincies, Assam, Bihar, Orissa, West-Bengalen en Oost-Poendsjaab.

De Dominion Pakistan, grotendeels door Mohammedanen bewoond, heeft 69 miljoen inwoners. Zij omvat de provincies Sind, Oost-Bengalen, Brits-Baloedsjistan, West-Poendsjaab en de N.W. Grens Provincie.

Voorts hebben de 562 grote en kleine Indische Staten, die altijd buiten Brits-India gebleven zijn en die door vorsten bestuurd worden, en wier gezamenlijke bevolking meer dan 100 miljoen mensen bedraagt, de volle vrijheid om hetzij onafhankelijk te blijven met een verdragsverhouding tot Engeland, hetzij zich vrijwillig aan te sluiten bij een der beide Dominions.

Tot gouverneur-generaal van de Dominion of India is benoemd Earl Mountbatten. Tot gouverneur-generaal van Pakistan is benoemd Qaid i-Azam Mohammed Ali Jinnah.

* * *

Wat nu verder gebeurt is het volgende:

Er is zowel in India als in Pakistan een Wetgevende Vergadering, die de Grondwet voor deze gebieden definitief vast moet stellen. Het ligt in de Grondwetten van beide gebieden vast, dat zij als onafhankelijke staat bestuurd worden door een parlement en een daaraan verantwoordelijk ministerie.

De enige formele band tussen de beide Dominions wordt gevormd door de instelling van de Joint Defence Council, waarbij de beide Dominions hun defensie door één leger en één vloot laten verzorgen. Van die Defensieraad is Earl Mountbatten voorzitter.

Op de vraag, wat de houding zal zijn van de meer dan 500 onafhankelijke staten, wier vorsten evenals hun onderdanen zeer sterk in karakter en graad van ontwikkeling verschillen — het grootste vorstendom is zo groot als Duitsland, het kleinste is kleiner dan Texel — is evenmin antwoord te geven.

Op de vraag, of de Mohammedanen van Pakistan en de Hindoes van India elkaar op de duur zullen verdragen — op dit ogenblik vallen nog dagelijks bij allerlei botsingen vele doden — is evenmin een antwoord te geven.

Zo volstaan wij thans met deze korte notitie. Het blijft echter steeds zeer nuttig de gebeurtenissen in India en hun verdere ontwikkeling met grote aandacht te volgen. *Niet*, omdat ook maar enigerlei parallel met Ned. Indië aanwezig zou zijn; *niet*, omdat de ontwikkeling van India voor die van Indonesië ook slechts enige aanwijzing zou kunnen geven — daartoe zijn de verschillen op elk gebied te groot — maar *wel* omdat zowel Nederland als Indonesië nauw betrokken zijn bij de gehele staatkundige ontwikkeling in Azië in het algemeen en in de nieuwe staten India en Pakistan in het bijzonder.

* * *

Sinds het bovenstaande werd geschreven, zijn enkele weken verstreken nadat India en Pakistan hun onafhankelijkheid verkregen. De gebeurtenissen hebben niet het optimisme bewaard, waarmede Mountbatten het nieuwe tijdperk inluidde, doch voorshands de somberder verwachtingen dergenen, die van mening zijn, dat India en Pakistan het stabiliserende Britse element node zullen ontberen. Nadat reeds in grote steden als Bombay, Calcutta en Allahabad maandenlang bloedige botsingen elke dag vele doden kostten, zijn in de Poensjaab onlusten uitgebroken, die het karakter van een nationale ramp gekregen hebben. Beide partijen stellen het aantal hunner doden op meer dan honderdduizend....

De schok van deze explosie waarvan de verschrikking nauwelijks te beschrijven valt, was sterk genoeg om tot een massale bevolkingsruil te doen besluiten. Of zij voor het voortbestaan der zo labiele verhoudingen in het nieuwe India en in het nieuwe Pakistan niet te sterk zal blijken, moet worden afgewacht.

KRONIEK VAN

CURAÇAO

Stilte

Het lijkt of er wat stilte is gevallen over het politieke tafereel der Antillen. Wij hebben geen kennis genomen van bijzondere politieke feiten. Over de beide grote problemen: de autonomie van het ganse Rijksdeel en de, wij zouden kunnen zeggen „interne autonomie“ van Aruba hebben zich geen nova voorgedaan. Wij stellen ons voor dat Willemstad en Oranjestad zich verheugen in hun welvaart, die groot is. Wij lazen de staat van de middelenopbrengst over de eerste helft van 1947, die afsluit met het alleszins gezonde totaal van f13.478.000 C.crt. (bijna een miljoen meer dan het vorige jaar). Daarop paraisseren de invoerrechten met f4.096.000; de inkomstenbelasting met f2.148.000; de loodsgelden met f1.306.000. Het ziet er allemaal best uit en in gedachten toeven wij in de winkelstraten en langs de havenkaden van de beide hoofdeilanden en verheugen ons om de bedrijvigheid die daar heerst.

Toerisme

Ongetwijfeld zal deze bedrijvigheid steeds meer gestimuleerd worden door het steeds toenemende vreemdelingenbezoek. Het toerisme, in de oorlog uiteraard lam-geslagen, begint weer tot volle fleur te komen. Twee grote boten van de Holland—Amerika—Lijn, waaronder het vlaggeschip, de Nieuw-Amsterdam gaan, van New-York uit, hun Caraïbische kruistochten ondernemen. En de aloude Grace Line met zijn prachtige, comfortabele „Santa“ boten, wekelijks welkome verschijningen in de haven van Willemstad „draaien“ alweer op volle toeren. Wij zagen de lokkende advertenties voor deze Santa-toeren reeds in menig Amerikaans tijdschrift. Curaçao heet daarin: „quaint little isle in the Netherlands West Indies“, famous for its fascinating shops“. Die ruim-voorzien winkels van Breedestraat en Heerenstraat zijn het grote aantrekkingspunt. Curaçao heeft echter meer merkwaardigs. Amba, Bonaire en de kwijnende drie Bovenwindjes óók. Maar om daarvan te genieten moet men wat langer toeven dan de Santa's dat doen. Dit begrijpt Curaçao óók en de hotelplannen voor Curaçao en Aruba schijnen langzamerhand vaster vorm te krijgen. Wij vernamen van de oprichting van een Casino op Aruba. Men vertelde ons dat daar, laten wij het keurig zeggen, gelegenheid zou komen voor het beoefenen van kansspelen. Of dit werkelijk zo is, of Aruba een soort Caraïbisch Monte Carlo zal worden? Voorlopig zetten wij er een vraagteken achter, al weten wij wel dat een bekend Nederlands kansspel-specialist (wij putten ons

uit in neutrale terminologie, vandaag) het verzoek heeft gekregen om Aruba van zijn deskundig advies te doen profiteren.

Bezoek

Curaçao's gouverneur heeft met het opleidingsschip H.M.S. van Kinsbergen een officieel bezoek aan de naburige Dominikaanse Republiek gebracht, om daar aanwezig te zijn bij de plechtige installatie (ten zoveelste male) van de President Raphaël Trujillo y Molina „benefactor del patria“. Dit officiële bezoek uit Curaçao heeft in Cindad Trujillo een uitstekende indruk gemaakt. Curaçao's gouverneur had een persoonlijk onderhoud met het bevriende staatshoofd (waarbij Consul Faber als tolk fungeerde) en wij maken melding van de bijzonderheid dat de President een tegenbezoek heeft gebracht aan de gouverneur op de Van Kinsbergen. Steeds nauwer worden de banden met de nabuurlanden van Curaçao aangehaald. Eerst de aanbieding en onthulling van Simon Bolivars standbeeld op Scharloo, waarbij hoge Venezolaanse dignitaires aanwezig waren. Nu dit bezoek aan Santo Domingo. Beide zéér belangwekkende gebeurtenissen voor Curaçao. Beide — volgens gewoonte — volkomen genegeerd in de Nederlandse pers. Leert men het nooit?

Pers

Over de pers gesproken: de Amigse di Curaçao heeft eindelijk een nieuwe hoofdredacteur gekregen. De Heer A. J. Versnij uit Haarlem heeft de maarschalkstaf (en de pen) van dr. Johan Hartog overgenomen en Amigse's voormalige tweede man, de heer Hart, gaat, na langdurige afwezigheid, zijn zetel aan de nauwe Conscientiesteeg weer innemen. Wij wensen het katholieke dagblad geluk met deze gebeurtenis. Onder de leiding van dr. Hartog werd het een gezaghebber, fris en leesbaar dagblad, na zijn vertrek werd het sukkelen. Nu beroepsmensen hun kracht aan de Amigse gaan wijden zal het blad wel weer op zijn oude peil komen. De heer Emilio Lopez Henriquez gaat de journalistiek geheel verlaten. Hij was hoofdredacteur van de (in het Spaans geschreven) La Prensa. Wij hebben reeds geruimen tijd geleden gemeld dat hij, na een vurige redevoering op Aruba, een conflict kreeg met zijn directie. La Prensa, één van Curaçao's vier dagbladen, heeft nieuw bloed wel nodig. Het blad heeft betekenis juist om het feit dat het in het Spaans is geschreven. Deze betekenis gaat ver uit boven

die van zijn inhoud en van zijn oplaag (pl.m. 1200). Men moet de oplagen der Curaçao'se dagbladen uiteraard zien in het kader van Curaçao's situatie. De grootste circulatie heeft Beurs- en Nieuwsberichten (pl.m. 3500); vervolgens Amigse di Curaçao (pl.m. 2200); daarna La Prensa en tenslotte Boletín Comercial (wij vermoeden: niet meer dan 400 à 500). Deze vier dagbladen tezamen hebben de beschikking over niet meer of minder dan... zes zetmachines. Dit voor ogen houdende, met de geringe bezetting van beroepsjournalisten (nog geen tien in het ganse gebiedsdeel) en alle eigenaardige omstandigheden, waarmede men verder moet rekening houden, moet men bewondering koesteren voor de hardwerkende Courantiers, die Curaçao van het dagelijkse nieuws voorzien. Het gebiedsdeel kent ook enige weekbladen: La Cruz en la Union, populaire, katholieke bladen die in het papiamentoe verschijnen en „Curaçao“ (in het Nederlands), welk laatste blad, wat zijn inhoud betreft, sterke vooruitgang doet zien. Het wordt geleid door een „amateur“ met kennelijk journalistieke begaving, de heer W. van Eyk, voormalig onder-directeur van „de Olie“, voegen wij aan deze opsomming nog de, op onregelde tijden verschijnende „Democraat“ toe, orgaan van de Democratische Partij „De Branding“ van de Sint Thomas kring en niet te vergeten het slechts enkele malen per jaar verschijnende letterkundige geschrift „De Stoep“ — dan hebben wij de voornaamste, min-of-meer algemene periodieken, op Curaçao verschijnend, genoemd. Er zijn dan nog een aantal Verenigings- en kerkelijke periodieken. Alles is geconcentreerd op het hoofdeiland. Aruba bezit slechts een advertentieblaadje. Op Bonaire en de Bovenwinden: niets.

Kort geding

In Beurs- en Nieuwsberichten vonden wij een uiteenzetting over een zaak, die — gezien in Curaçao's kader — interessant genoeg is, om er in onze kroniek melding van te maken.

Mr. H. was als gemobiliseerd Nederlands officier gedurende de oorlog in dit Staatsdeel gedetacheerd. Na de oorlog in Nederland gedemobiliseerd, schijnt hij het voornemen te hebben opgevat zich wederom in dit Staatsdeel te vestigen. Het was hem vermoedelijk niet onbekend, dat het Gouvernement hiertegen bezwaren had, welke bezwaren hij, hoezeer deze ook niet delende, meende te kunnen omzeilen. In Caracas vertoevende deelde hij de Gezaghebber van Aruba mede, van plan te zijn voor een maand bij een bevriende familie te gaan iogeren en verzocht te willen berichten of dit zonder verdere formaliteiten mogelijk was. Hem werd geantwoord, dat hij mits van bepaalde papieren voorzien, als transitopassagier kon komen.

Hiervan voorzien begaf mr. H. zich naar Aruba. Enige tijd na mr. H.'s aankomst op Aruba werd door de Procureur-Generaal een bevel uitgevaardigd, om het Staatsdeel te verlaten. De Arubaanse Gezaghebber kreeg opdracht aan dit bevel de nodige kracht bij te zetten. Beroep tegen het bevel bij Z.E. de Gouverneur had niet het gewenste resultaat.

Teneinde de voor de deur staande uitzetting te voorkomen zocht mr. H. hulp bij de Burgerlijke Rechter. Zowel het

Gouvernement als de Gezaghebber werden in rechte geroepen, om door de Rechter de onrechtmatigheid van de voorgenomen handeling te horen uitspreken en om een rechterlijk bevel tot staking daarvan uit te lokken. Daar met deze uitspraak enige tijd gemoeid zou zijn, een tijd die mr. H. noodlottig kon worden, stelde mr. H. een vordering in Kort Geding in, teneinde een voorlopige uitspraak, geldende gedurende het aanhangige proces, te verkrijgen.

In beide processen ging mr. H. van het standpunt uit, dat de voorgenomen uitzetting onrechtmatig was, dat hiervoor geen gronden aanwezig waren, dat hem geen gronden waren medegedeeld en hem in ieder geval niet voldoende tijd gelaten was om orde op zaken te stellen, door welke wijze van handelen hij schade leed. Bovendien meende mr. H. dat de Procureur Generaal in geen geval bevoegd was dit bevel uit te vaardigen, daar op de eilanden buiten Curaçao alleen de Gezaghebber hiertoe bevoegd zou zijn. Op 11 Augustus l.l. werd het Kort Geding voor de Arubaanse Rechter behandeld. Voor het Gouvernement trad de Advocaat-Generaal mr. Ellis op, de Gezaghebber en mr. H. verschenen in persoon.

Nadat de eiser zijn standpunt had uiteengezet, daarbij betogende dat het Gouvernement door zijn handelen een onrechtmatige daad beging, stelde mr. Ellis zich op het standpunt, dat de Burgerlijke Rechter onbevoegd was van de vordering kennis te nemen, daar het hier gold een zaak van bestuursbeleid, waarvan de beoordeling aan de Burgerlijke Rechter is onttrokken. Mr. Ellis hield in zijn betoog de bevoegdheid van de P.-G. staande om personen uit het gebiedsdeel te verwijderen. De Arubaanse Gezaghebber maakte het betoog van het Gouvernement tot het zijne, doch meende, dat hij ten onrechte in het proces betrokken werd, daar zijn rol in de gehele affaire geen andere was, dan het uitvoeren van de bevelen van de Procureur-Generaal.

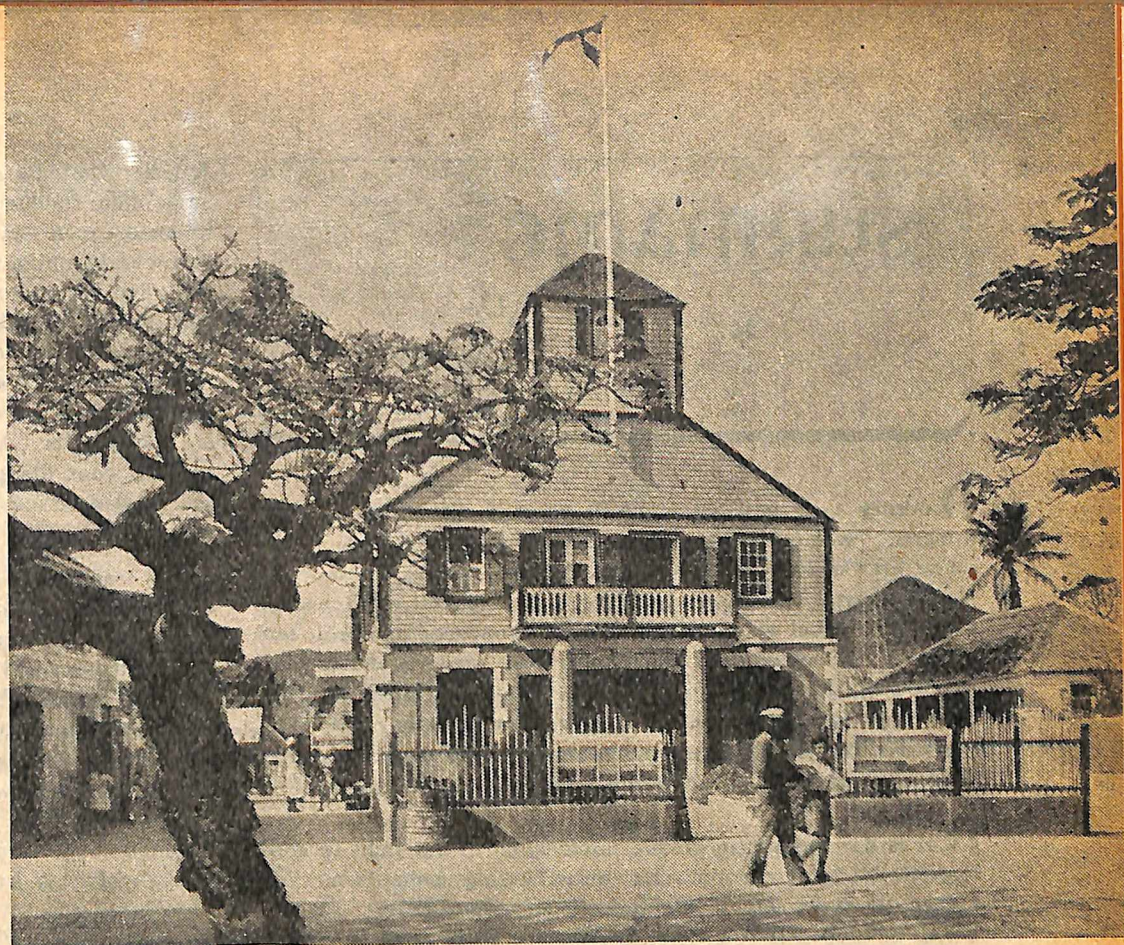
Bij de daarop volgende uitspraak werd het beroep op de onbevoegdheid van de Rechter verworpen, daar deze bevoegd was van ene vordering tot schadevergoeding, zoals die in de hoofdzaak er ene was, kennis te nemen en dit Kort Geding slechts strekte om schade te voorkomen, indien de hoofdvordering een redelijke kans van slagen had. Dit laatste was het geval, daar naar het aanvankelijk oordeel van de Rechter, niet de Procureur Generaal, doch alleen de Gezaghebber bevoegd zou zijn geweest het gewraakte bevel te geven. Derhalve werd de staking der maatregelen tegen mr. H. gelast, tot dat op de hoofdzaak zou zijn beslist.

Protest

Zoals wij in een onzer kronieken hebben vermeld hebben de heren Maal en E. Jonckheer zich in de Statenvergadering van 7 Augustus scherp (en grof) uitgelaten over de gebeurtenissen in Indonesië. Op wat de heren ten beste gaven heeft geen der overige Statenleden gerepliceerd. Stemden de zwijgers toe? Dit zou nauwelijks te geloven zijn. Maar dan had er niet gezwegen moeten worden, meent een inzender in *Beurs- en Nieuwsberichten* die schrijft:

„Zware beschuldigingen worden geuit tegen Nederland. De beide heren fulmi-

Hier zetelt de overheid te Philipsburg op Sint Maarten.

neren tegen de Nederlandse regering, daarbij uitdrukkingen bezigende zeer grievend voor iedere Nederlander, hetzij hij geboren is in Europa, hetzij op Curaçao.

De presiderende onder-voorzitter en vijf leden zitten toe te luisteren en zeggen niets.

Dat dr. P. H. Maal en de heer E. Jonckheer het niet eens zijn met de handelingen van de Nederlandse regering en dat op hun manier tot uiting brengen, dat blijft voor hun persoonlijke verantwoording. Maar dat de Staten van Curaçao hun daartoe in een „rondvraag” de gelegenheid bieden, en dat geen der aanwezigen iets zegt, dat vind ik onbegrijpelijk voor een college dat zich zelf respecteert. De heren Statenleden behoren te weten, welke, voor ons publiek, de gevolgen kunnen zijn van een dusdanige voorlichting gepaard met hun stilzweigen. Men mag zeker wel de handelingen van de Nederlandse regering in de Staten aan critiek onderwerpen. Maar zulks geschiede naar waarheid en op parlementaire en waardige wijze. Het Statenlidmaatschap brengt zijn verantwoordelijkheid met zich. Men drage die verantwoordelijkheid als een man!”

Tot zover het (alleszins gerechtvaardigde) protest van de inzender. Men vergeet overigens niet dat er nog maar slechts één „Hollander” zitting heeft in de Staten, een der door de gouverneur benoemde leden: voorzitter Desertine. En deze toeft met ziekteverlof in Nederland.

Diversen

De Ambachtsschool St. Jozef heeft een tentoonstelling gehouden van door de leerlingen vervaardigde werkstukken. De belangstelling was groot en het weekblad „Curaçao” schrijft: „...daarom

verheugt het ons te zien dat er anderen zijn die rustig en ernstig meewerken door Curaçaose jongelui voor te bereiden op een degelijk werkzaam leven...”; de bekende op Curaçao geboren schrijver John de Pool die menige aardige publicatie deed over het vroegere, knusse, schilderachtige leven op het eiland, is in Panama overleden...; het voormalige Statenlid mr. Ph. Bichon van IJsselmonde (zoon van wijlen het bekende lid der Tweede Kamer) bracht een bezoek aan Curaçao...; de Brits-Indiërs op Curaçao en Aruba vierden het feit dat zij geen Brits Indiërs meer zijn...; Aruba geeft blijk van sterke culturele opleving: de violist Ricardo Odnoposoff en de Amerikaanse bariton Lawrence Winters gaven er concerten...; er werden ook bokswedstrijden op Aruba gehouden; de strijders droegen prachtige namen: Smiling Kid, Kid Carlos, Kid Long Gun — Alexanders Brass Band luisterde de vertoning op. Er waren zesduizend bezoekers: dertien percent van Aruba's totale bevolking!...; Curaçao's padvindsters waren door drie leden op de Jamboree in Frankrijk vertegenwoordigd...; de bekende (Surinaamse) geneesheer v. d. Kuyp is voor geruime tijd, voor studie-doeleinden naar de Verenigde Staten vertrokken...; hoofdamtenaar ir. C. Willems (telefoon en radio) is met verlof in Nederland...; Mr. S. W. van der Meer is, voor de Democratische Partij in de vacature-Wix, tot lid van de Staten verkozen verklaard (de enige verkozen „Hollander” in het College)...; Er is een Comité voor Praeventieve Geneeskunde opgericht onder beschermheerschap van de Gouverneur en onder voorzitterschap van dr. W. P. Maal...; Een fout, die wij in onze vorige Kroniek maakten, zij hersteld. dr. Arends behoort niet tot de vijf door de Gouverneur benoemde Statenleden, hij werd gekozen.

EL.

SURINAME

De
economische
opbouw

Hoezeer men geneigd is haast te maken met de hervormingen, welke de staatsrechtelijke verhouding van Suriname en Curaçao tot Nederland evenzeer zullen veranderen als de interne bestuursverhoudingen, zo zijn wij van mening, dat in elk geval voor Suriname de economische factoren ten minste even belangrijk zijn. Zelfs zijn er goede gronden voor de stelling, dat velerlei politieke hervormingen alleen dan tot enig vruchtbaar resultaat zouden kunnen leiden, zo tevoren vaststaat, dat inzake Suriname te lang en leste de grondslagen voor een positieve economische ontwikkeling gelegd zijn.

Het is daarom nuttig enkele hoofdzaken in het licht te stellen, welke die economische ontwikkeling beheersen. Wij kiezen daarvoor een aantal conclusies, waartoe mr. A. van Traa, hoofd-directeur van de Surinaamse Bank komt in zijn in 1946 bij W. van Hoeve verschenen werk: „Suriname”. Dit werd geschreven, vóórdat het welvaartsplan tot stand kwam, waarvan de voornaamste trekken in „Oost en West” vermeld zijn. De factoren, door mr. van Traa genoemd, gelden in volle maat mede voor de uitvoering van het Welvaartsplan.

Als uitgangspunt kiest mr. van Traa een vereiste, dat al te dikwijls over het hoofd wordt gezien: de uitvoering van enig economisch plan voor Suriname zal slechts mogelijk zijn, indien men ginds over een corps voortreffelijke landsdienaren beschikt. „De besten zijn daarvoor nog niet te goed”, schreef mr. van Traa, „en om deze besten te kunnen krijgen moeten dienstvoorwaarden worden gesteld, die aantrekkelijk zijn zowel wat de salariëring betreft als wat betreft herplaatsing na afloop van de dienst in Suriname. Het moet regel worden, dat wie zijn van te voren overeengekomen dienstverband met Suriname op behoorlijke wijze heeft volbracht in Nederland wordt herplaatst tenminste in de positie, die hij zou hebben kunnen bereiken wanneer hij in het Nederlands verband gebleven was”. Voorts wordt de detachering van leden van het Oost-Indisch ambtenarencorps met hun tropenervaring een zeer nuttig middel geacht.

Is aan deze primaire eis, te weten dat een keurcorps van kundige en bekwame ambtenaren aanwezig is, voldaan en is tevens het geregeld beschikken over de middelen van een welvaartsfonds verzekerd, dan zal het welvaartsplan allereerst een kolonisatie-schema moeten omvatten. Suriname moet meer mensen hebben. Suriname kan niet tot economische bloei komen, wanneer dit gebied, vier maal zo groot als Nederland, een totale bevolking heeft die kleiner is dan die van de stad Utrecht. . . . „De aanvoer van kolonisten”, aldus mr. van Traa, „moet geheel worden losgemaakt van de vraag naar plantagearbeiders. Aan de vraag naar de laatsten moet natuurlijk zo veel mogelijk worden voldaan, doch geregelde aanvoer van kolonisten moet los van deze vraag blijven geschieden. Nauwkeurig moet worden nagegaan, hoeveel kolonisten Suriname zal kunnen opnemen in verband met de oppervlakte der voor landbouw geschikte en nog geschikt te maken gronden”. Wij missen in dit zeer juiste betoog de vermelding, van waar deze kolonisten moeten komen. Moeten het Nederlanders zijn,

Joden, Brits-Indiërs, Javanen? Hoe krijgt men ze in ook maar enigermate voldoende getale? Hoe regelt, hoe organiseert, hoe financiert men een massale immigratie? Of, zo men de import van werkkrachten zich niet massaal wil voorstellen, hoe denkt men dan dit grote land te bevolken? Hoe zou het mogelijk zijn, in dat land de suikercultuur, en de cacaocultuur, en de koffiecultuur, en de bacovencultuur, en de citruscultuur, en de rubbercultuur, en de vezelcultuur, en de kleine landbouw, en het bosbedrijf, en de goudindustrie, en de bauxiet-ontginning, en nog allerlei takken van nijverheid verder te ontwikkelen, zo men voor die geweldige taak over niet méér mensen beschikt, dan in één enkele middelmatig grote Hollandse stad wonen?

Als verdere voorwaarde noemt mr. van Traa de verdere uitvoering van irrigatiewerken. Men kan daardoor binnen afzienbare tijd een gebied van 140.000 hectare bevoeien. Al is de oppervlakte van waarlijk vruchtbare grond in Suriname door de natuur beperkt, door irrigatie en verbetering van afwatering kan, zelfs zonder verdere openlegging van het binnenland, een vergroting van het bebouwbaar oppervlak verkregen worden, welke een sterke uitbreiding der productie mogelijk zou maken. Altijd weer: mits de arbeidskrachten daartoe beschikbaar komen. . . .

Tot dit vereiste keert men bij alle Surinaamse mogelijkheden altijd weder terug. De zo belangrijke rijstproductie werd al voldoende voor de eigen behoefte. Er kan reeds rijst worden uitgevoerd. Maar de Surinaamse rijst is van inferieure kwaliteit. Hoe komt dit? Door onvoldoende grondbewerking allereerst en die komt door te weinig werkkrachten. Nu hindert dit niet, want voorschands vindt men voor alle soorten rijst nog wel een markt en dat zal de eerste jaren wel zo blijven, zolang de Aziatische productiecentra door politieke stoornissen zoveel minder exporteren dan voor de oorlog. In de toekomst echter zou men moeten concurreren. Het is zaak, de mechanisatie van de rijstbouw — die voor Java met zijn overbevolking niet verkiesbaar is — zeer krachtig te bevorderen. Wat voor Java een ramp zou zijn, ware voor Suriname een zegen.

Er zijn de zeer grote mogelijkheden van de bosbouw. De houtexport van Suriname is na de oorlog sprongsgewijs gestegen; de bosexploitatie is thans in het groot ondernomen. Voornaamste moeilijkheid: de werkkrachten. Er zijn nog altijd grote mogelijkheden voor de suikercultuur. Zij ging groten-deels te gronde. Er zijn goede kansen voor de citruscultuur en voor de cacao, waarvan door selectie hoogdragende soorten gevonden zijn en veel ervaring is opgedaan met de ziektebestrijding. Men heeft het met sisal geprobeerd en nog altijd zijn er deskundigen die zeggen, dat zij zich voor de droge gronden uitstekend leent. Maar de ervaring met de bauxietwinning heeft in de oorlogsjaren opnieuw bewezen, dat het voornaamste probleem het bevolkingsvraagstuk vormt. Zolang dit niet is opgelost, is het de vraag — een vraag die door mr. van Traa niet gesteld wordt — of men door bevordering van kleine land- en tuinbouw, van veeteelt en van een bescheiden nijverheid, alles ter voorziening in de eigen behoeften der bevolking, niet tot de duurzaamste bevordering van Suriname's welvaart komt.

Dit ten besluite: voor allen die zich thans in Suriname, al dan niet door een zekere politieke agitatie daartoe genoopt, bezighouden met de staatkundige positie van dit deel des Rijks, is het nuttig te overwegen, dat de economische vraagstukken, gelijk in de aanhef werd betoogd, op zijn minst even belangrijk zijn.

BOEKEN OVER INDIË

„Indonesiërs spreken” — Uitgave W. van Hoeve,
Den Haag, 1947.

Onder redactie van mr. W. J. Ford en M. Ford—van Lennep is een boek samengesteld, geschreven door Indonesische studenten in Nederland. Het bevat opstellen, o.a. van R. M. Soeripno, drs. M. M. Daroesman en M. Djalal — over de Islam —, van F. K. N. Harahap over het Christendom in de Indonesische maatschappij, van R. O. Simatoepang Siboerian over de adat, van ir. Hadjoprakoso over toneel en dans, van T. Adnin en T. M. Loemban Tobing over taal en literatuur, van mej. R. L. Soesilo over het onderwijs, van T. M. Loemban Tobing en T. Moedadalam Joesoef over de economie, van drs. M. M. Daroesman en R. M. R. Woerjaningrat over de Indonesische nationale beweging en ten slotte een aardig geschreven slothoofdstuk, waarin Abdoel Gafar „Indonesische indrukken van Nederland” geeft.

De toon van het geheel is natuurlijk — gezien het milieu — kritisch jegens de Nederlanders; overigens minder scherp, minder onredelijk vooral dan wij uit kringen van Indonesische studenten veelal plachten te horen. De samenstellers, de heer en mevrouw Ford, zeggen in hun inleiding, dat het voor de Nederlanders maar zeer nuttig is, van die kritiek kennis te nemen. Die zal, zeggen zij, een rem vormen tegen „een zeker gevoel van tevredenheid en voldaanheid over dat wat gedurende vele jaren van Nederlands bewind verricht is”. Ook de Nederlander kon, zeggen zij, „hoe schitterend zijn prestaties op velerlei gebied konden zijn, grove fouten maken”. „Critiek”, zeggen de samenstellers ten slotte, „geïmpliceerd door het in ons land zo zeer geschatte recht van het vrije woord, kan tot effening van het pad leiden”. Zij zal de kans op samenwerking vergroten.

Wel — het is allemaal door deze inleiders zeer goed bedoeld. En ook de Indonesische schrijvers dezer opstellen zijn zeker van goede wille. Hun soms hooggestemde vertogen lezend ontkomt men echter niet aan de gedachte, dat op dit ogenblik wel andere zaken aan de orde zijn. Levenszaken, zaken van leven en dood voor Indië en voor Nederland. De vraag allereerst: hoe valt het republikeinse deel van Java en Sumatra te bevrijden uit de greep ener dictatoriale terreur, waaronder vóór de Indonesiërs noch van veiligheid, noch van recht sprake is, en waar woorden als „het vrije woord” en „harmonie” en „samenwerking” een illusie, geweld en haat en roof en misdaad realiteit geworden zijn?

„Voor onze soldaten” — Uitgave Louis Noirets
Music Publishing Co., Amsterdam, 1947.

Een klein, handig boekje in zakformaat, bestemd voor onze soldaten in Indië, bevat tekst en muziek van een groot aantal liederen. Het Wilhelmus, de volksliederen van onze bondgenoten, liederen van Brabant, Limburg, Friesland, liedjes als „meisjelief ik zal je schrijven” en „dat zijn de jongens van onze Marine”. Bovendien echter een aantal bekende Ambonse en krontjongliedjes, zo van „Sajang kané”, „Ajoen-ajoen” en „Tjénkeh menis”, welke laatste verzorgd zijn door de heer Tichelman.

Onze jongens in Indië zingen graag. Zij hebben het recht om te zingen. Omdat zij jong zijn. Omdat zij werken en strijden voor een goede zaak.

Dit is een goed, handig, aardig boekje voor hen.

Brammetje: „De dag in Indië”
Uitgave N.V. Leiter-Nypels, Maastricht, 1947.

De liedjes van Brammetje (M. H. du Croo) behoeven voor onze lezers, die in Indië woonden, geen introductie en geen aanbeveling meer. Die, welke in deze bundel voorkomen, zijn veelal oude bekenden; zij verschenen in Indische bladen; een tweetal verscheen in ons orgaan. Cor Ruys, die vele er van als „liedjes-zing-zeg-speler” heeft gebezigd, wijst er terecht op, dat Brammetje „om-den-bliksem geen rijmelaar is, maar een kunstenaar in de meest waarachtige zin des woords”.

Zo is het. Niemand heeft als Du Croo de essentie van het

Indische leven zo klaar, zo helder, zo melodieus weergegeven. Deze liedjes zijn Indië. Dat wil zeggen: het Indië, zoals het was. Het Indië, waar wij leefden en werkten: het Indië, waar nu zo verschrikkelijk veel kwaad van wordt gezegd; het Indië, dat wij nochtans zo lief hebben; het Indië, dat metterdaad nooit terug zal keren....

Kobus sjouwt zolang het dag is,
Met z'n hond door de kebon,
Als hij nat wordt, is het regen,
Als het droog wordt, is het zon.
Alle paadjes,
Alle blaadjes
En de bloesem en de bes
Van z'n bomen
Kan hij dromen....
's Ochtends vijf tot 's avonds zes.

Als wij zo'n simpel liedje van Kobus uit de bergcultures weer herlezen, dan zijn wij opnieuw in het oude Indië. Het Indië van de planter, de ambtenaar, de makelaar en de handelman. Het Indië van „Koealoe Baroe! Koealoe Baroe! Djangar takoet marsausee!” Het Indië van de barre hitte en het harde werken. Het Indië van de man, die nooit meer thuis zal varen. Het Indië dat wij, lieden van het overleefd verleden, niet meer zullen terugzien. En waar wij nochtans met zoveel heimwee, met zoveel genegenheid en met zo bescheiden trots aan denken....

Prof. S. Posthuma, „Nederland en Indonesië als economische eenheid” — Uitgave H. D. Tjeenk
Willink & Zn., Haarlem, 1947.

De rede, welke Prof. Posthuma op 20 Juni 1947 voor de jaarvergadering van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel heeft uitgesproken, is zeer terecht in brochurevorm uitgegeven. Een rustig, zakelijk en wel-gedocumenteerd betoog over de verhoudingen in Indië, zomede hun historische en economische achtergrond, gebaseerd op de situatie zoals die medio 1947 was, heeft duurzame waarde. Vooral omdat de inzichten van Prof. Posthuma op zo overtuigende wijze zijn bevestigd, dat zij thans ook door hen worden gedeeld, die kort geleden niet te overtuigen waren....

Inah Ratoe: „Hariati” — Uitgave W. van Hoeve,
Den Haag, 1947, f 3.25

Zelden hebben wij een boek over Indië met zoveel genoegen en waardering gelezen. Hariati is een eenvoudig verhaal zonder enige pretentie. Het is in een gaaf en sober Nederlands zonder ophef en zonder versieringen geschreven. Het is rustig en vrij van elke poging tot verfraaiing. Het is nochtans een boekje, dat wij in volle overtuiging van gelijke orde noemen als de geschriften van wijlen Kartini. Hariati vertelt met stille stem van het leven in een Javaans gezin. Zij vertelt haar lotgevallen op de meisjeskweekschool. Zij vertelt van een jonge liefde en van liefdesleed. Het zou ons moeilijk vallen, een boek te noemen waarin een zo zuiver, helder en ongekunsteld beeld wordt gegeven van het leven in een beschaafd Javaans gezin en van de gedachtenwereld van een ontwikkelde jonge Javaanse vrouw. Zelfs die vooruitstrevenden in den lande, die in driftig ongeduld van Indonesiërs het liefst politieke eisen vernemen, zullen, dunkt ons het de jonge schrijfster niet euvel duiden, dat in haar eenvoudig levensverhaal elke politieke zinspeling vergeefs gezocht zal worden. Dit Hariati is een boekje, dat men met enige aandoening, met enig heimwee en met veel erkentelijkheid zal lezen.

Amilco: Curaçao — N.V. Curaçaoose Drukkerij er
Uitgevers-Mij., Willemstad, 1947.

Een boekje, geheel op Curaçao samengesteld. De schrijver heeft zich achter het pseudoniem Amilco maar nauwelijks verborgen, zijn echtgenote maakte goede tekeningen die het boekje waarlijk sieren. Er staan enige aardige verzen in en vervolgens een aantal korte hoofdstukken, die voor wie Curaçao kent, vele herinneringen wakker roepen en voor wie het nog nimmer bezocht, het verlangen opwekken dit te doen. Niet alleen Willemstad zou hij dan willen bezoeken maar ook de Koenokoe, het platteland, waar men alleen landskinderen ontmoet en waar het land negen maanden bruin en drie maanden groen is.

VERENIGINGSNIEUWS

Landdag van Oost en West op Zaterdag 27 Sept. te Hilversum

In het Sportpark te Hilversum, treinhalte Soestdijkse Straatweg, zal op 27 September een grote Landdag gehouden worden. De leden van Oost en West wordt aangeraden, deze dag vrij te houden voor de massale middagbijeenkomst in de hoofdstad van het Gooi, dat U roept met zijn schone herfsttinten. Nog vers ligt de Varende Jaarvergadering op de Maas in ons geheugen, waaraan enige duizenden leden deelnamen. Het appèl te Hilversum moet een nog groter getal onzer leden bijeenbrengen. Het programma voor deze grote dag van Oost en West vindt U op pag. 12. Men beginne echter reeds thans deze dag vrij te houden voor een bezoek aan Hilversum.

Kalender 1948

Natuurlijk geeft Oost en West ook dit jaar een Verenigingskalender uit. Zij brengt iets geheel nieuws, namelijk op voorstel van Ir H. Maclaine Pont een aantal beelden uit de mythologie van de volken van ons Koninkrijk. De prenten brengen Nederlandse, Oost-Indische en West-Indische episoden in beeld.

De prijs van de kalender is f 2.75. Zij is te bestellen bij het Hoofdbestuur, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag, en bij de secretaris Uwer afdeling; na 15 October kunnen zij bij de secretariaten der afdelingen tegen contante betaling van f 2.75 worden afgehaald.

Toezending van de kalender per post geschiedt na storting van het bedrag van f 2.75 plus f 0.15 portiekosten op postrekening 14574 van het Hoofdbestuur der Kon. Ver. Oost en West te Den Haag. Voor het zenden naar Oost- en West-Indië wordt f 0.15 extra portiekosten en naar het buitenland f 0.35 extra berekend. Men geve de adressen duidelijk en volledig op, liefst getypt of in blokletters.

Indië onder Japanse bezetting

Gaarne vestigen wij er de aandacht op, dat de bekende door het Indisch Instituut georganiseerde tentoonstelling „Indië onder Japanse Bezetting“ van 6 September tot 6 October in de Galerij Modernes te Utrecht wordt gehouden. Zij is geopend van 10—5 uur; des Maandags van 1—5 uur.

Propaganda

In aansluiting op hetgeen wij hebben gemeld omtrent de heer C. H. W. van der Ven, die als propagandist onzer Vereniging optreedt, vermelden wij nog, dat zijn adres is: Elzenlaan 25, Hilversum, tel. 8039.

de liefde van een soldaat

„Pack up your troubles in your old kit-bag and smile....“

Ja, dat zongen ze, de groen-grijs bestoven bemanning van de bren-carrier, die ons voorbijraasde in de richting van Cheribon. Ontzettend vuil, ongeschoren en moe zagen zij er uit; maar tussen al dat stof op hun gezichten schitterden een paar ogen en de glans die uit deze ogen straalde, zei ons genoeg.

„Kijk, nu pas leven wij, nu pas weten wij waarvoor wij hier in Indië zijn. Nu pas begrijpen wij, waarom wij het eentonige, geestdodende kazerneleven van de laatste maanden hebben moeten doormaken. Nu pas weten wij, waarom wij elke dag onze carrier moesten poetsen en smeren. Nutteloos vonden wij het toen; eerst nu zien wij het nut er van in“. Dit alles sprak uit de lachende gezichten der soldaten.

„Geen tijd voor liefde“, stond er op de carrier gekalkt. Zij hadden het er op geschreven, niet wetende, dat het eigenlijk fout was. Zij richtten zich met deze woorden tot de meisjes in de plaats waar zij vandaan kwamen en tot die, die zij meenden op hun weg tegen te komen. Zij hadden bij het schrijven van deze woorden er niet bij gedacht, dat zij wel tijd voor de liefde zouden vinden op deze tocht. Misschien zijn zij deze tocht begonnen met de gedachte: „Nu gaan we vechten, nu komt er spanning in, nu hebben we geen tijd meer om te zorgen, dat we er netjes uit zien omdat vrouwenogen ons gadeslaan; nu hebben we geen tijd meer voor de liefde“.

Toch, zoals ik al zei, hadden zij wel tijd voor de liefde, al

N.V.

P. F. van Vlissingen & Co's

Katoenfabrieken

Helmond

Voor
speciaal *Indische Rijsttafel*
Café-Restaurant „WEST-END“

Telefoon 84817	AMSTERDAM, Overtoom 87
81576	
86075	Aanbevelend: W. Planje

is deze liefde dan ook een andere liefde dan de meisjes van een soldaat verwachten. Op de glunderende gezichten van deze carriermensen was deze andere liefde maar al te goed te lezen. Zij hadden plezier in hun werk, dat zij thans verrichtten; zij dachten niet aan hun vuile, veelal gescheurde kleren; zij dachten niet aan de zware baard en de vuile handen, met welke laatste zij een ieder, die zij voorbijraasden, enthousiast begroetten.

De liefde voor het werk dat zij verrichtten, vindt niet zijn oorsprong in de vuile kleren of in de stoppelige baarden. Neen, maar misschien zonder dat zij het zelf beseften, ligt deze oorzaak ergens anders.

Zelfs de onverschilligste soldaten hebben in hun hart een zwak plekje, een plekje dat menselijk gevoel heet. Zij voelen vreugde als zij door een gebied rijden, dat door hen „bezet“ is en straks gepacificeerd zal worden. Zij voelen vreugde, als zij denken en weten, dat straks zeer binnenkort de vervallen huisjes waarlangs zij nu rijden, weer opgeknapt zullen worden tot vriendelijke woningen, dat straks de thans verwaarloosde velden, waardoor zij voortjakkeren, weer herschapen kunnen worden in prachtige vruchtleverende gronden. Zij weten, dat straks, de veelal in erbarmelijke toestand verkerende mensen, die thans op hun tocht hen verwelkomen, weer zullen herleven. Dit alles is de oorzaak van deze soldatenliefde.

„Pack up your troubles in your old kit-bag and smile....“

Dit liedje zongen zij voor zichzelf, maar ook voor hen, die hen gadesloegen en voor hen, die hen gade zullen slaan.

de

N.V. AMSTERDAMSCHЕ MIJ VAN LEVENSVERZEKERING

gevestigd te Amsterdam, Nieuwe Spiegelstraat 17

AMSTLEVEN

A. verzoekt aan gerepatrieerde houders van hare Indische polissen en andere rechthebbenden daarop, hun adres aan haar bekend te maken, indien zulks nog niet heeft plaats gevonden ;

B. deelt **met nadruk** mede, dat aan de verzekeringen van hen die na de capitulatie van Japan in de gelegenheid zijn geweest om met haar of haar Indisch Kantoor te Soerabaja in verbinding te treden, doch zulks hebben nagelaten, **geen rechten meer kunnen worden ontleend**, wanneer de waarde der polis is overtroffen door de som der achterstallige premïen en renten (c.q. en de leninghoofdsom). Een dergelijke verzekering kan n.l. niet in stand blijven zonder betaling voor het overlijdensrisico.

Herstel der polissen zal op verzoek op nader over-een te komen voorwaarden in overweging worden genomen, waarbij met de bijzondere omstandigheden rekening zal worden gehouden.

F. KLOOS EN ZONENS WERKPLAATSEN N.V.

TELEF. K 1859, 251

KINDERDIJK Z.H.

ROTTERDAM 72886

STAALCONSTRUCTIES:

BRUGGEN

KRAANBANEN

SLUISDEUREN

KANTOORGEBOUWEN

LANDBOUWSCHUREN

FABRIEKSGEBOUWEN

HOOGSPANNINGSMASTEN

SPOORWEGMATERIAAL:

WISSELS

KRUISINGEN

LANDBOUWMACHINES:

DORMMACHINES

DRAADSTROPERSEN

AARDAPPELROOIMACHINES

N.V. GEBR. VAN UDEN'S SCHEEPVAART & AGENTUUR MIJ

Zee- en Kustvaartrederij

Bevrachtingen

Transportovername

Rijnvaart, Expeditie

©

Lijndiensten :

I HAVENLIJN

Antwerpen-Oostkust Zuid-Amerika v.v.

3 wekelijkse afvaarten

Compania Argentina de Navegacion

Dodero S.A.

Rotterdam-Oostkust Zuid-Amerika v.v.

II ROTTERDAM-SONT LIJN

Rotterdam-Denemarken en Zweden v.v.

Twee maal per week afvaarten

III NEPTUNE-DIENST

Rotterdam-Strassbourg en Basel v.v.

Dagelijkse afvaarten

AANNEMER/BEDRIJF

bouw-
beton-
hei-
waterwerken

Kantoren :

Dordrecht, Kromhout 65-67, Telefoon 4935

Den Haag, Fr. Maelsonstraat 45, Telefoon 553844

Rijswijk ZH, Haagweg 119, Telefoon 118498

J. & K. SMIT's Scheepswerven
KINDERDIJK Machinefabrieken

Baggermaterieel
Goud- en Tinmolens

Zeesleepboten
Vracht- en Passagiersschepen
Stoommachines
Scheeps- en Landketels

SMIT-M. A. N.
DIESELMOTOREN

Restaurant „Corner House“

ROTTERDAM
Telef. 31764 Mathenesserplein 31

Golfcarton en Papierwarenfabriek N.V.

Nijverheidstraat 39-49,
Rotterdam
Telefoon 72714
(2 lijnen)

DE BRON
VAN PAKPAPIER
EN GOLFCARTON

**VAN HATTUM &
BLANKEVOORT**

BEVERWIJK
Telef. 3341 (K2510)

HAARLEM
Telef. 10858 (K 2500)

BAGGERWERKEN

BETONWERKEN

GRONDWERKEN

**PHS. VAN OMMEREN'S
SCHEEPVAARTBEDRIJF N.V.**

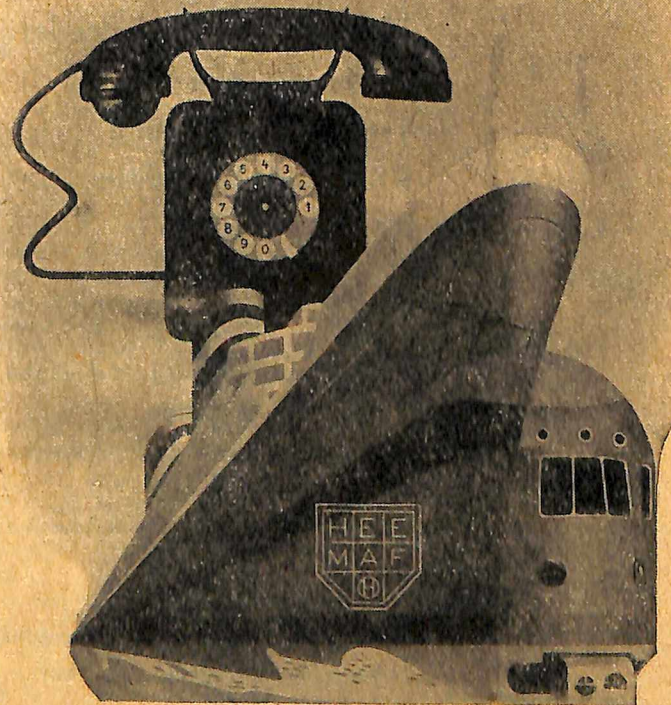
ROTTERDAM

Cargadoors - Expeditieus
Zeerederij (vracht- en tankvaart)
Riviertankrederij
Tankopslagbedrijf
Algemene- en Tankchartering

Agents van geregelde lijnen op:
Verenigde Staten, Canada, Zweden, Groot Brittannië
en Ierland.

Eigen kantoren te:
Amsterdam, Londen, Antwerpen, Brussel, Gent, Parijs,
Straatsburg, Hamburg, Düsseldorf en New York.

VOOR ELECTRICITEIT
HEEMAF
HEEMAF IN HET VERKEER